

תוכנית עבודה רב שנתית

2021-2025

חומש 11

הקדמה

התוכנית הרב שנתית לשנים 2021-25 מהווה את החומש ה-11 של אשל. היא מתבססת על יובל שנות פעילות בשדה הזיקנה בישראל בשותפות עם הממשלה, הרשויות המקומיות והחברה אזרחית. במובן זה, תכנית החומש העשירי, אותה אנו משלימים השנה, כבר הניחה את היסודות לחומש החדש.

עם זאת, בתוכנית הנוכחית יש מספר חידושים ודגשים

הראשון נובע מתהליך התכנון האסטרטגי שעבר ארגון ג'וינט ישראל, כשאשל חלק ממנו. תהליך זה הגדיר מחדש את התפקיד של הג'וינט, מגוף שעוסק בעיקר בפיתוח שירותים לאוכלוסיות פגיעות, לגוף המסייע למדינה בהתמודדות עם אתגרים חברתיים באופן מדיד ומכוון יעדים. כיוון זה גובש בשיחות עם שותפים בכירים וגורמי תכנון בממשלה, שהצביעו על קושי בהשגת אימפקט בנושאים חברתיים שונים, על אף השקעות לא מבוטלות בהם.

כך הוגדר אתגר ההזדקנות כאחד מששת האתגרים לקידום על ידי ג'וינט ישראל.

אתגר ההזדקנות הוגדר גם בהחלטת ממשלה בשנת 2015 כאחד משבעת האתגרים החברתיים-כלכליים לקידום במדינת ישראל בשנים הבאות. הגדרה זו מחייבת אותנו לרכוש שפה חדשה של תכנון, להרחיב את מגוון אפיקי הפעולה והיישום ולרתום מעגלים רבים של שותפים וגורמי שינוי.

השני נובע ממגפת הקורונה שהביאה למשבר בריאותי, כלכלי וחברתי, המשפיע על כלל המשק ובראש על אוכלוסיית הזקנים ומוסיף לשבריריותם של אנשים וארגונים הכוללים את קהלי היעד שלנו ואת אלו הפועלים למענם. הדבר מחייב את כולנו לשפר ולשכלל את היכולות והכלים שיש בידינו לאיתור הצרכים, לפיתוח המענים ולשילוב הנכון בין הדחוף לחשוב.

גם אנו בג'וינט - אשל היינו חלק מהמאמץ המשותף לסייע לאוכלוסייה המבוגרת בישראל ובדגש על הפגיעים ביותר. מצאנו את עצמנו מגיבים במהירות לשלל צרכים מהשטח – סיוע חירום למוסדות ולרשויות, סרטי הדרכה והכשרות מקוונות לצוותים מטפלים, התאמת שירותים לעבודה מרחוק במרכזי ההכוון, התעסוקה והשיקום, הכשרת צוותים חילופיים למערכת הסייעוד, הוצאה לדרך של צוותי הטיפול המשולב, סיוע לניצולי השואה ועוד. ככל שהזמן התקדם הבנו את הצורך בהיערכות מחודשת. התחלנו בסדרה של סקרים על גורמי הסיכון והחוסן בקרב הזקנים מאז פרוץ הקורונה, סייענו בהקמת מערכת מידע לאיתור צרכים בחירום 'מחוברים', המשכנו את עבודת התכנון האסטרטגי שהחלה לפני הקורונה וקיימנו מפגשי חשיבה ושיתוף בידע ובתובנות.

אנו מודים לשותפינו הטובים לדרך- ובראשם למשרד הבריאות, למשרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, המשרד לשוויון חברתי, משרד האוצר, משרד ראש הממשלה והמוסד לביטוח הלאומי. נמשיך את השיח והעשייה בפורומים השונים – של אנשי מדיניות וצוותים מטפלים בשדה, חוקרים ויזמים, אנשי חברה וכלכלה, זקנים וצעירים. **כי אתגר ההזדקנות הוא של כולנו!**

בברכת שנה אזרחית בריאה וטובה לכולנו,

דר' סיגל שלח
מנכ"לית ג'וינט ישראל

יוסי היימן
מנכ"ל אשל

פתיחה לתכנון האסטרטגי

שנת 2020 הייתה ציון דרך.

דברים רבים קרו בה לכולנו. העולם חווה מגפה עולמית, רבים איבדו את חייהם או את יקיריהם, נוספים איבדו את מקור פרנסתם וכולנו נפרדנו משגרת החיים שהכרנו קודם. האוכלוסייה המבוגרת עלתה לכותרות כקבוצה בסיכון מוגבר. המוסדות הגריאטריים היו בקו האש, בהם ההדבקה הפכה להרת גורל. ואלו החיים בקהילה התכנסו לבתיהם לתקופה ארוכה. המשפחות, הקהילה ורשויות המדינה התגייסו להגיש סיוע מידי. ככל שהשבועות נקפו חדרה ההבנה שאנו מצויים באירוע מתמשך - החירום הפך לשגרת חירום ועמו הצורך להיערך למאמץ ארוך, המבוסס על מידע מתעדכן, על איגום משאבים ועל יצירת פתרונות יצירתיים וישימים.

והיה גם טוב. התגלו מחדש הכוחות של האדם, המשפחה והקהילה, בלטו המקצועיות והמסירות של הצוותים המטפלים, נפרצו מחסומים של חשש מטכנולוגיה, מרחק וזמן קיבלו משמעות חדשה, הטבע פרח והאוויר התנקה. הודגשה חשיבותה של האחריות האישית של כל אדם לעצמו ולסובביו, התחוור כמה חסר לנו ה- "ביחד" והתחזק הרצון לאמץ את הטוב להמשך הדרך.

במציאות כזו, קשה לתכנן ועם זאת הכרחי. היכולת לפעול לאור מצפן משותף, לגשר על פערי השפה, לאגם משאבים ולשלב כוחות - הם אבני היסוד של תכנון זה.

התוכנית שלפניכם מתבססת על מצפן כזה.

מפת מדדים להזדקנות מיטבית אשר גובשה ואומצה על ידי פורום השותפים הממשלתי, במטרה להפכה להחלטת ממשלה בהובלת משרד רה"מ.

8 מהלכים לקידום משותף בשנים הקרובות | חיזוק החוסן האישי וניהול תקופת החיים החדשה; אוריינות דיגיטלית; תעסוקה איכותית; שייכות חברתית; ניהול בריאות ותפקוד [פיזי וקוגניטיבי]; מטפלות.ים בזקנים סיעודיים; רשות מקדמת הזדקנות מיטבית ודיור נגיש.

אנשים רבים היו חלק מתהליך התכנון המורכב והמרתק.

הוקרה מיוחדת נתונה | לגלעד הדס הנדלסמן - על הובלת הפיתוח של מפת המדדים, **לעינת לרנר** - על רקמת השותפויות העדינות, **לענבר בן ישר** - על פישוט והטמעה של תהליכים מורכבים, **למיכה פריינד** - על ייעוץ חכם ויקר ערך, **לדרור רותם** - על המורשת המפוארת, **לעמיתיי להנהלת אשד ואנשי הצוות** - על השותפות והרעות ולקטר המוביל בראש, מנכ"ל אשד, **יוסי היימן** - על החירות לחלום והיכולת הנדירה לממש. ביחד.

דיאנה שמעוני
מנהלת התכנון

פורום השותפים להיגוי התוכנית האסטרטגית - ממשלה-ג'וינט-אשל [לפי א'-ב']

דר' מייקל הרטל, מנהל מכון ברוקדייל

מירב קדם, סגנית בכירה למשרדים חברתיים, החשב הכללי, משרד האוצר

מתן חמו, מנהל תחום בכיר, תעסוקת אוכלוסיות ייחודיות, זרוע העבודה

נדב לחמן לזר, מנהל אגף בכיר, נכסים וחברות משרד הבינוי והשיכון

ניצנית דמביץ, מנהלת המהלכים חוסן אישי ותעסוקה איכותית, ג'וינט-אשל

ניר בריל, סגן יו"ר המועצה הלאומית לכלכלה

ניר קידר, סמנכ"ל בכיר, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

דר' סיגל שלח, מנכ"לית ג'וינט ישראל

עלי בינג, רכז רווחה וביטוח לאומי, אגף תקציבים, משרד האוצר

עינת לרנר, מנהלת שותפויות, ג'וינט-אשל

ציפי נחשון גליק, מנהלת המנהל לאזרחים ותיקים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

שירה ארנון, סגנית ראש מנהל הרפואה, משרד הבריאות

שירלי רזניצקי, ראש צוות זיקנה, מכון ברוקדייל

שלומית אבני, מנהלת האגף לתכנון מדיניות, משרד הבריאות

דיאנה שמעוני, משנה למנכ"ל, ג'וינט-אשל

דידי בן שלום, מנהלת מהלך אוריינות דיגיטלית, ג'וינט-אשל

ורד סולומון ממון, אדריכלית ראשית, משרד הבינוי והשיכון

ויקי שרזמן, ראש תחום מדיניות, מנהל אזרחים וותיקים, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

חיים פקטור, סמנכ"ל כספים, ג'וינט ישראל

יוליה איתן, ראש מנהל תעסוקת אוכלוסיות, זרוע העבודה

יוסי היימן, מנכ"ל ג'וינט-אשל

יעל שמחאי, ראש תחום חוסן לאומי, רשות חירום לאומית

יעל אגמון, רכזת רווחה וביטוח לאומי, אגף תקציבים, משרד האוצר

לירון הנץ, סמנכ"ל אסטרטגיה, המשרד לשוויון חברתי

לירית סרפוס, ראש תחום בכיר, חברה ושיתופי פעולה בין מגזריים, משרד ראש הממשלה

מגי גד, מנהלת מהלך רשות מקדמת, ג'וינט-אשל

מור נויפלד, מנהלת משאבי אנוש, ג'וינט ישראל

אורן כהן, סמנכ"ל ממשל וחברה, משרד ראש הממשלה

אורית שחר, מנהלת תחום ידע ומהלך הסיעוד, ג'וינט-אשל

איציק סבטו, מנהל אגף קרנות, המוסד לביטוח לאומי

אירה ליפסקי, מנהלת מהלך ניהול בריאות ותפקוד, ג'וינט-אשל

דר' אירית לקסר, ר' אגף גריאטריה, משרד הבריאות

אירית פישור רייף, מנהלת מהלך שייכות חברתית, ג'וינט-אשל

אסף גבע, מנהל תחום בכיר, אגף הכלכלן הראשי, משרד האוצר

ארז אליהו, סמנכ"ל כספים, ג'וינט-אשל

ארנה זמיר, מנהלת אגף סיעוד, המוסד לביטוח לאומי

ברכי דליצקי, ר' אגף בכיר לאזרחים ותיקים, המשרד לשוויון חברתי

גל לנדאו, מנהל תחום חינוך, רווחה ומגזר שלישי, חשב כללי, משרד האוצר

גלית שגיא, מנהלת פיתוח אסטרטגי, ג'וינט ישראל

גלעד לוסון, חטיבת רגולציה, מחשוב ובריאות דיגיטלית, משרד הבריאות

גלעד הדס, מנהל דאטה ומחקר, ג'וינט-אשל

●
חלק 2
מהלכים ליצירת
אימפקט לאומי

●
חלק 1
אתגר ההזדקנות
2020

חלק 2
מהלכים ליצירת
אימפקט לאומי

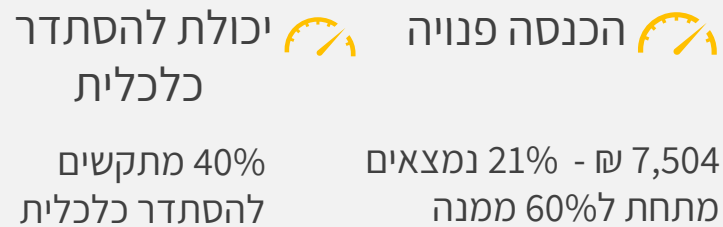
חלק 1
אתגר ההזדקנות
2020

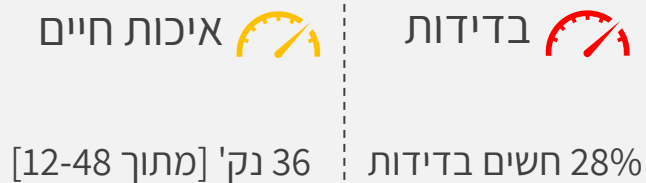
מפת מדדים להזדקנות מיטבית בישראל

מדדים להזדקנות מיטבית

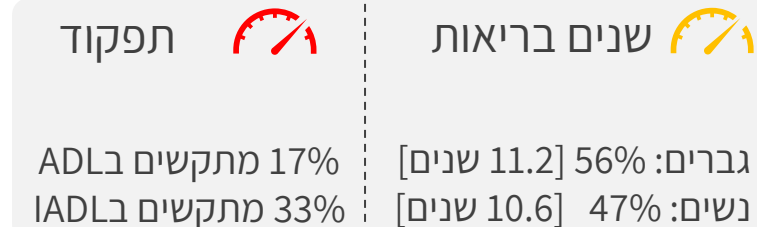
חוסן כלכלי

משמעות

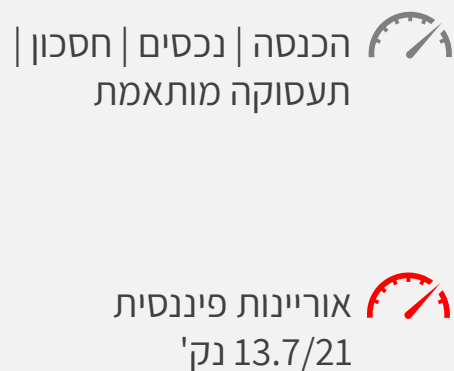

בריאות

מדדים מנבאים להזדקנות מיטבית [מדדים בפיתוח]

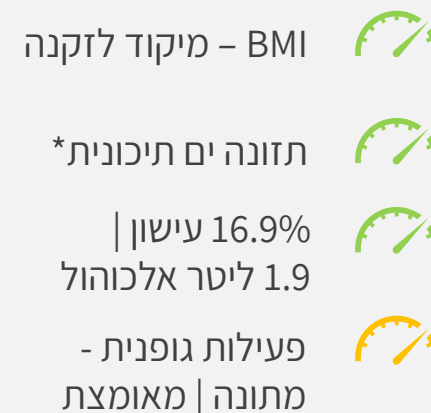
מוכנות כלכלית

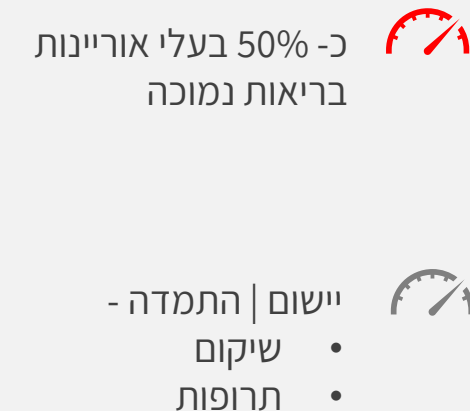
אורח חיים פעיל

אורח חיים בריא

ניהול בריאות

אוריינות דיגיטלית - גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

רקע

הזדקנות האוכלוסייה סומנה בשנת 2015 כאחד מששת האתגרים הכלכליים החברתיים של מדינת ישראל על ידי המועצה הלאומית לכלכלה¹ | בדוח אשר אומץ בהחלטת ממשלה ביוני של אותה שנה. הייחודיות של אתגר זה לעומת אתגרים אחרים טמון בשני מאפיינים של הזדקנות; ראשית, הזדקנות הינה תופעה טבעית אשר מתרחשת אצל כל בני האדם. שנית, בשונה מהרבה אתגרים בהם הפתרון האידיאלי מוביל לעולם ללא אתגר [כגון עוני לדוגמא], בהזדקנות הפתרון האידיאלי הוא אחר. בהמשך המסמך נציג תשתית קונספטואלית להתמודדות עם אתגר ההזדקנות.

הנחות המוצא

על מנת לייצר תשתית לפתרון שאיננו תיאורטי בלבד ומתכתב עם המציאות בשטח, מיפינו ארבע הנחות מוצא אשר היוו עקרונות מנחים בתהליך. עקרונות אשר הובילו לבניית תשתית מוסכמת ומבוססת נתונים.

1. הבנת האדם הזקן דורשת ראייה הוליסטית - "חוזק השרשרת הוא לפי החוליה החלשה"

על פי תיאוריית הרזרבות² מהרגע שהאדם נולד הוא מייצר ואוגר רזרבות של משאבים שונים כגון יכולות קוגניטיביות, משאבים פיננסיים, משאבים חברתיים, יכולות פיזיות ועוד. בתנאים מסוימים ושלבם שונים בחיים³ ייתכן מצב שבו צריכת המשאבים גוברת על יצירת המשאבים - כלומר הרזרבות יכולות גם לקטון. כאשר רזרבה יורדת מתחת לתנאי סף, לדוגמא ירידה קוגניטיבית, הדבר בא לידי ביטוי בהידרדרות ביכולת התפקודית של האדם. ישנו קשר הדדי בין המשאבים אשר מקבל משנה תוקף בגיל המבוגר, שכן ירידה מתחת לתנאי סף ברזרבה אחת יכולה להשפיע לרעה על רזרבות נוספות. לדוגמא ירידה ברזרבה של קשרים חברתיים עלולה להוביל לפגיעה ברזרבה קוגניטיבית ו/או פיזית. לפיכך הבנת ההזדקנות של האדם הזקן דורשת ראייה הוליסטית של הרזרבות השונות וההשפעות ההדדיות ביניהן.

1. הערכת מצב אסטרטגית כלכלית חברתית 2015 - המועצה לאומית לכלכלה

2. Development of reserves over the life course and onset of vulnerability in later life 2018

3. טווח הגילאים נובע משוני בגיל לפי סוג הרזרבה

EARLY PLANNER

תכנית שיתוף רכישות

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

2. הממשק בין אחריות הפרט אל מול אחריות המערכות

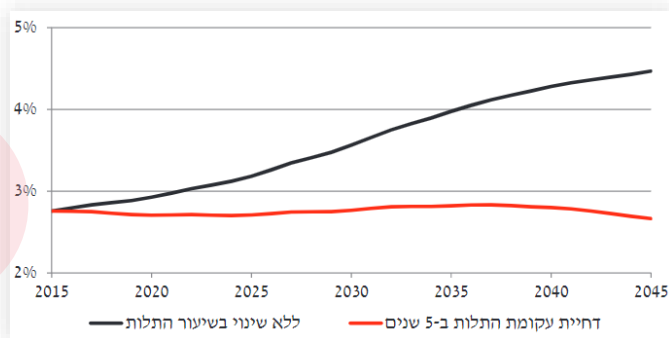
על פי מודל הסיווג הבינלאומי לתפקוד, מוגבלות ובריאות של WHO⁴, ישנה הבחנה בין היכולות והתפיסות של הפרט, לבין השפעת הסביבה [ecosystem] כגון בני משפחה, מעגלים חברתיים, נורמות חברתיות והכלכלה העולמית. על פי המודל, הסביבה מייצרת תנאים אשר מעודדים מאפשרים מתמרצים התנהגות מסוימת, והפרט בתורו מממש בהתנהגותו את היכולות שלו אל מול הסביבה. לכן, על מנת לעודד התנהגות רצויה נדרש לייצר את התנאים המתאימים בסביבה לפי יכולות הפרט. אנו נבקש בהתאם למפות מהי ההתנהגות הרצויה המעודדת הזדקנות מיטבית, וכיצד להתאים את הסביבה לאדם הזקן בהתאם ליכולותיו והתפיסות שלו.

3. צורך בשפה משותפת

בשדה הזקנה קיימת פרגמנטציה בין עבודת משרדי הממשלה סביב האוכלוסייה המזדקנת. בדומה לכל העולם, הפרגמנטציה הזאת נובעת מהבדלים בין הגורמים השונים כגון תחומי אחריות, גישות ותפיסות מקצועיות, אמצעי התערבות, שפה מקצועית, תקציבים ועוד. בניית התשתית תאפשר לגשר על הפערים מבלי לשנות מהיסוד את שיטות ותפיסות העבודה של הגורמים השונים. התשתית תהווה "כוכב צפון" או שפה משותפת המגשרת על הפערים ומאפשרת שיתוף פעולה של הגופים מתוך אזורי הנוחות שלהם.

4. דגש על מניעה

על פי דוח של בנק ישראל⁵ יש צפי לגידול בהוצאה על הסיעוד בישראל. הגורם המשמעותי הוא מגמת הזדקנות האוכלוסייה, ועלייה בנזקקות לסיעוד ביחד עם העלייה בתוחלת החיים. על מנת להתמודד עם האתגר התקציבי והתפקודי, הדוח מציע יישום התערבויות מניעה לדחיקת התלות בקרב זקנים. לאור העובדה כי בישראל השירותים הציבוריים מוכוונים לטיפול, בדומה להרבה מדינות בעולם, תשתית הפתרון תתמקד במניעה.

מקור: דוח בנק ישראל על הביטוח הסיעודי בישראל, 2018

⁴ International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) – World Health Organization
⁵ דוח בנק ישראל על הביטוח הסיעודי בישראל, 2018

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

סקירת ספרות

בתהליך המחקר לבניית התשתית לפתרון סומנו שתי שאלות מחקר מרכזיות |

1. מה הם המדדים המייצגים הזדקנות מיטבית?

במטרה לאמוד את מידת ההזדקנות המיטבית של האדם הזקן ברגע נתון

2. מה הם המדדים המנבאים הזדקנות מיטבית?

במטרה לאמוד את מגמת ההזדקנות [חיובית | ניטרלית | שלילית] של האדם הזקן בהסתכלות עתידית

על מנת להתמודד עם שאלות המחקר, בשלב ראשון בוצעה סקירה של 91 מחקרים⁶ אשר התבססו על נתוני סקרי אורך מרחבי העולם ובחנו אילו מדדים הוכחו כמרכזיים או מנבאים להזדקנות מיטבית של האדם הזקן. רוב סקרי האורך התמקדו באוכלוסיית הזקנים ואספו נתונים אודות אנשים מגילאי 45 ומעלה.

הערות	סה"כ מספר הנדגמים בסקר	שנת תחילת איסוף נתונים	מדינה	שם הסקר
על בסיסו הוקם סקר SHARE	29,000	1980	ארה"ב	Health and retirement survey [HRS]
הסקר חוקר מדגם מייצג של מקבלי MEDICARE בארה"ב	8,000	2011	ארה"ב	National Health and Aging Trends Study [NHATS]
מתמקד בעיקר בהיבטים רפואיים של משפחות במשך 6 דורות	15,500	1948	ארה"ב	Framingham Heart Study [FHS]
	50,000	2010	קנדה	Canadian Longitudinal study on aging [CLSA]
	140,000	2004	OECD ישראל	Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe [SHARE]
	11,500	2002	אנגליה	The English Longitudinal Study of Ageing [ELSA]
	8,500	2009	אירלנד	The Irish Longitudinal Study on Ageing [TILDA]
	75,000	1986	נורבגיה	The Nord-Trøndelag Health Study [HUNT]

הנתונים כללו מגוון רחב של נושאים מתחומי החיים כגון אושר, בריאות, מצב כלכלי, קשרים חברתיים, בדידות ועוד. להלן טבלה מסכמת של סקרי האורך. בשלב השני, לאחר מיפוי המדדים להזדקנות מיטבית והמדדים המנבאים הזדקנות מיטבית, נאספו נתונים אודות המצב בארץ ובהשוואה למדינות המובילות ב-OECD. הנתונים נאספו מדוחות בינלאומיים של OECD וכן ממקורות מידע רשמיים בישראל כגון הסקר החברתי של הלמ"ס, דוחות של ביטוח לאומי ומשרדי ממשלה נוספים.

6. אשר פורסמו בין 2014-2019, למעט 8 אשר התפרסמו בין 2009-2013

EARLY PLANNER

תכנית שיתוף רכושית

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

מדדים להזדקנות מיטבית⁷

סקירת ממצאי המחקרים העלתה מגוון רב של מדדים, סובייקטיביים ואובייקטיביים, אשר משפיעים על הזדקנות מיטבית. ניתן לשייך את המדדים ל-3 קבוצות מארגנות⁷

1. בריאות ותפקוד | מדדים אשר מצביעים על המצב הבריאותי של הפרט וכוללים 2 סוגי מדדים:

- מדדים המעידים על תחלואה כגון שיעורי תמותה ממחלות שונות, שיעור הישרדות ל-5 שנים, שיעור תסמיני דכאון, מספר אשפוזים בגין מחלה, תפיסה עצמית של בריאות ועוד
- מדדים המעידים על המצב התפקודי של האדם כגון שבריריות, Instrumental activities for daily living [ADL], Activities for daily living [IADL] living [GALI] 9

2. משמעות¹⁰ | מדדים אשר מעידים על מידת המשמעות בחייו של האדם הזקן המהווה עבורו "סיבה לקום בבוקר". מדדים אלו יכולים לכלול תפיסה עצמית, תחושת משמעות לחיים, תחושת ערך ועוד.

3. חוסן כלכלי | מדדים אשר מעידים על היכולת של הפרט להתמודד עם שינוי לא צפוי בהכנסה, או גידול בלתי נמנע של הוצאות כגון הכנסה פנויה, עוני, ויתור על תרופות או צריכת שירותים חיוניים.

לפי המחקרים, ניתן לומר שהזדקנות מיטבית היא מצב בו האדם הזקן מרגיש בריא, בעל משמעות לחיים, ומסוגל להתמודד עם מימון העלויות הכרוכות במצבו. מכיוון שישנו קושי להכיל ולהציג מספר כה רב של מדדים והשוואות, במפת המדדים מוצגים מספר מצומצם של מדדים מייצגים עבור כל קבוצה מארגנת. עבור כל מדד מצוין נתון כמותי וכן מפתח להשוואה בינלאומית [אייקון של לוח מכוונים] באחד מ-4 צבעים

ירוק – נתוני המדד גבוהים בהשוואה בינלאומית

צהוב – נתוני המדד דומים לממוצע בהשוואה בינלאומית אך ישנם נושאים ופערים הדורשים התערבות

אדום – נתוני המדד נמוכים בהשוואה בינלאומית

אפור – אין נתונים מספקים להשוואה בינלאומית עקב מחסור בכלים או אחידות בשיטת המדידה

⁷ המושג הזדקנות מיטבית מתייחס למנעד רחב של הזדקנות בספרות המחקרית כגון active aging, Healthy aging, successful aging

⁸ מראה מקום מצגת ברוקדייל

⁹ קיים קושי במדידת משמעות מכיוון שזו משתנה מאדם לאדם ולאורך זמן ואין מדידה ברמה לאומית. לכן נבחר מדד PROXY, תחושת בדידות, אשר נמצא בקורלציה חזקה לתחושת משמעות ונמדד ברמה לאומית

¹⁰ ניתן לעיין במפת המדדים וברשימת המדדים המלאה בנספח ב'ינלאומית

EARLY PLANNER

תכנית שיתוף רכישות

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

מדדים מנבאים להזדקנות מיטבית

בתהליך זהו שני סוגים של מדדים מנבאים להזדקנות מיטבית |

1. **מדד מנבא קשיח** | מדד אשר מאוד קשה לשנות כגון מגדר, מצב סוציאקונומי או השכלה
2. **מדד מנבא גמיש** | מדד אשר ניתן להשפיע עליו כגון התנהגות או תפיסה

מכיוון שמטרת התהליך היא בניית תשתית להתמודדות עם אתגר ההזדקנות, בחרנו להתמקד במדדים הגמישים שניתן להשפיע עליהם. עם זאת חשוב לציין כי המדדים הקשיחים יהיו מאוד משמעותיים בתכנון המענים ומתודות ההתערבות העתידיים להזדקנות מיטבית.

מסקירת הממצאים ניתן לשייך את המדדים המנבאים הגמישים ל-4 קבוצות מארגנות |

- **ניהול בריאות** – מדדים המעידים על אופן ניהול הבריאות כגון אוריינות בריאות [היכולת להבין הנחיות רפואיות] והתמדה | compliance [מידת היישום של הנחיות רפואיות כגון לקיחת תרופות או ביצוע שיקום]
- **אורח חיים בריא** – מדדים המעידים על התנהלות בריאה כגון פעילות גופנית, תזונה, צריכת אלכוהול ועוד
- **אורח חיים [חברתי] פעיל** – מדדים המעידים על איכות הממשקים עם רשתות משפחתיות | חברתיות כגון השתתפות בתעסוקה משמעותית | פעילות חברתית ועיסוק משמעותי

• **התנהלות פיננסית** – מדדים המעידים על אופן ניהול המשאבים הפיננסיים כגון אוריינות פיננסית והתנהלות כלכלית בהקשרים של תעסוקה, הכנסה וחיסכון. בנוסף, המחקר מצביע על מדד רוחבי המהווה "מכפיל כוח" – אוריינות דיגיטלית. על אף שזו איננה יכולת הכרחית להזדקנות מיטבית, קיומה מרחיבה את מרחב הפעולה של האדם הזקן בכל המדדים ב-4 הקבוצות המארגנות. כמובן שקיימת קורלציה בין המדדים המנבאים לבין המדדים של ההזדקנות המיטבית וחשוב לציין כי ההשפעה היא הדדית, ודו כיוונית בכל הרמות. כמו כן, חשוב לציין כי המחקרים הראו כי התערבות בכל גיל יכולה לשפר את המדדים המנבאים¹².

לסיכום, מפת המדדים תאפשר לזהות ולסמן תחומים בהם יש פערים משמעותיים הדורשים התערבות על מנת להתמודד עם אתגרי ההזדקנות בישראל בהצלחה. המפה תוכל לשמש מעין "כוכב צפון" של הגורמים השונים בתחום הזקנה – לייצר שפה משותפת, לכוון מאמצים לפערים\פרופילים בסיכון, להסכים על מדדים להצלחה, לסנכרן בין הגורמים השונים ולנצל טוב יותר את המשאבים החסרים תמיד. כל גורם יוכל להבין כיצד עשייתו הממוקדת משתלבת בשדה הזקנה ותורמת לצמצום הפערים להזדקנות מיטבית, כפי ששחקני כדורגל מבינים כיצד לשחק כקבוצה על אף שלכל אחד מהם תפקיד ייחודי משלו.

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

מתודולוגיה | טיוב ועיצוב המדדים כתהליך מתמשך

בשלב הבא הוצגה מפת המדדים בפני פורום שותפים ממשלתיים, במסגרת התהליך האסטרטגי של ג'וינט אשל. לאור הסכמתם לאמץ את התשתית המושגית של מפת המדדים, החל תהליך של מיסוד וטיוב מפת המדדים כפי שיתואר בהמשך. לתהליך היו 3 מטרות מרכזיות|

1. טיוב מדדים ומקורות נתונים להזדקנות מיטבית [וזיהוי מדדים הדורשים פיתוח]
2. רתימת שותפים מרכזיים ליצירת לגיטימציה ונטילת אחריות משותפת על מפת המדדים
3. הטמעת שפת האימפקט, אשר המפה מהווה רכיב מרכזי בתוכה

הגרסה הראשונה של מפת המדדים, אשר התבססה על סקירת הספרות ודוחות בינלאומיים של OECD וכן ממקורות מידע רשמיים בישראל, למעשה היוותה בסיס ראשוני למגוון רחב של מדדים ונתונים ממקורות שונים. הגרסה הבאה של המפה דרשה מתודולוגיה אחידה ומדויקת על מנת לאפשר הליך מתמשך של עדכון הנתונים. לשם כך, צוות הזקנה במכון ברוקדייל הצטרפו לניהול התהליך, במסגרת השותפות האסטרטגית של ג'וינט אשל עם המכון. בתהליך העבודה הוגדרה מתודולוגיה נדרשת לבחירת מדד, בוצע מיפוי של מדדים חסרים ונבחרו מקורות נתונים מתאימים. חשוב לציין כי קיים מתח מובנה בין הגדרת המדדים בצורה מקצועית ומחקרית, לבין הגדרת מדדים התואמת את המציאות בשטח והנתונים הקיימים. המתח הזה, בין האידיאלי לריאלי, מהווה היום וימשיך בעתיד להיות הכוח המניע להמשך התפתחות מפת המדדים כתוצר מדויק וישים.

קריטריונים לבחירת מדד

הוגדרו 3 קריטריונים כתנאי סף עבור הוספת מדד למפת המדדים. עבור מדדים אשר לא עמדו בכל הקריטריונים, התקיים דיון אודות הצורך לפיתוח מדד ייעודי או מציאת מדד חלופי מתאים. להלן הקריטריונים |

1. רלוונטיות – על המדד להיות מוכר ומתוקף מבחינה מחקרית עבור תחום התוכן הרלוונטי בזקנה
2. יכולת השוואה בינ"ל – על המדד להיות מוכר ונמצא בשימוש במדינות רלוונטיות באופן המאפשר השוואה לישראל
3. יכולת השוואה היסטורית – על המדד להיות נאסף בישראל לפחות 5 שנים אחורה על מנת לאפשר ניתוח מגמות ולבחון את רגישות המדד לאורך זמן עבור כל מדד שנבחר, נבחנו גם נקודת סף [CUT POINT] וכן יעדים [במידה והוגדרו כאלה].

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית רקע ומחקר

מקורות נתונים

אלמנט נוסף לא פחות חשוב מבחירת המדדים, הוא מיפוי מקור נתונים איכותי. אידיאלית, עדיף מקור נתונים אחיד עבור כלל המדדים. אך גם כאן הוגדרו מספר פרמטרים נדרשים |

- ציבורי | לאומי - הנתונים יהיו נגישים [לפחות ברמת משרדים ממשלתיים] ובהיקף אשר מהווה מדגם מייצג של בני 65+
  - תדירות האיסוף - על הנתונים להיאסף לפחות פעם בשנתיים בהתאם לרשימת המדדים, זוהו שני מקורות נתונים רלוונטיים
1. מאגר הנתונים של הסקר החברתי של הלמ"ס
  2. נתונים מסקר SHARE של מרכז הידע לחקר הזדקנות האוכלוסייה בישראל באוניברסיטה העברית
  3. מאגר הנתונים של סקר הוצאות והכנסות של הלמ"ס
- להלן טבלה השוואה לשלושת המקורות. לסיכום, לאור האיכויות המשלימות של שלושת מאגרי הנתונים, הוחלט להשתמש בכולם

סוג הסקר	סקר חתך	סקר חתך	סקר חברתי [למ"ס]	SHARE [מרכז הידע האוניברסיטה העברית]
גודל מדגם [בני 65+ מתוך כלל המדגם]	כ 2600 -משקי בית עם בית 65+ [מתוך 9000]	כ- 1,500 [מתוך 7,500]	כ- 1,500 [מתוך 2,500]	כ- 1,500 [מתוך 2,500]
תדירות הנתונים	שנתי	שנתי	שנתי	כל שנתיים
אפשרות השוואה בינלאומית	הכנסות - ניתן להשוואה באופן כמעט מלא למדינות נוספות הוצאות - ניתן להשוואה באופן חלקי למדינות נוספות	ניתן להשוואה באופן חלקי למדינות נוספות	מדינות אירופה [הכללות בסקר] ניתן להשוואה למדינות נוספות	
יתרונות נוספים	כפיפות לסטנדרטיים בין לאומיים תיקוף מצב משק הבית לא רק על בסיס דיווח עצמי על ידי השוואה למקורות מנהליים [למשל ביטוח לאומי]	עקביות בשאלון הבסיס עצמאות בקביעת השאלון יכולת הצלבה למקורות נוספים [סקרים לאומיים, נתונים מנהליים]	כפוף לסקר האירופי, למעט שאלון למילוי עצמי מדינתי ייצוג רחב יותר של זקנים עם מוגבלות קשה** ראיונות אחרי פטירה** התייחסות לפרשה אפשרות למדידת שבריריות	
מימון	בבסיס התקציב	בבסיס התקציב	תקצוב ממשלתי, לא בבסיס התקציב	

* המשך מעקב אחר זקנים שעברו למוסד
** מראיינים קרוב משפחה אודות הזקן [בשאלות אובייקטיביות]

13. בחלק מהמדדים נעשה שימוש בנתונים של סקר הוצאות משק בית ונתוני פטירות בלמ"ס
14. המשך מעקב אחר זקנים שעברו למוסד
15. מראיינים קרוב משפחה אודות הזקן [בשאלות אובייקטיביות]
16. מראיינים קרוב משפחה אודות הזקן [בשאלות אובייקטיביות]

EARLY PLANNER
2019
DECEMBER
1
2
SUN
MON
TUE
WED
THR
FRI
SAT
SUN

תכנית שיתוף רכשית

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

מפת המדדים מעודכנת להזדקנות מיטבית

לאחר טיוב המדדים ובחירת מקורות הנתונים, בוצע תהליך לעדכון ותיקוף מפת המדדים בהובלת משרד רה"מ ובשיתוף הלמ"ס, מרכז הידע לחקר הזדקנות האוכלוסייה בישראל [IGDC], מכון ברוקדייל וג'וינט אשל. במסגרת התהליך התקיימו גם התייעצויות עם גורמי מחקר שונים וגורמי מפתח נוספים. להלן תוצר עבודת העדכון - הנתונים של המדדים להזדקנות מיטבית [ישראל 2020]

1. מצב בריאות 17

• אחוז השנים הבריאות [חיים ללא מגבלה תפקודית] מתוך תוחלת החיים בגיל 65 18 |

- גברים 58% [11.2 שנים] - צהוב בהשוואה בינ"ל
- נשים 47% [10.6 שנים] - צהוב בהשוואה בינ"ל

• תפקוד בפעולות יומיומיות [ADL] 19

- 17% מכלל בני 65+ מתקשים - צהוב בהשוואה בינ"ל

• תפקוד בניהול משק בית [IADL] 20

- 33% מכלל בני 65+ מתקשים - אדום בהשוואה בינ"ל

2. משמעות 21

• תחושת בדידות לעיתים ולעיתים קרובות 21

- 39% מקרב בני 65+ - אדום בהשוואה בינ"ל

• איכות חיים [CASP] 22

- 36 נקודות [מתוך סקאלה של 12-48] - צהוב בהשוואה בינ"ל

3. חוסן כלכלי 23

• הכנסה פנויה חציונית לנפש ושיעור הזקנים הנמצאים מתחת ל- 60% ממנה

- 7,504 ש"ח [21% מקרב בני 65+ נמצאים מתחת ל-60% ממנה] - צהוב בהשוואה בינ"ל

• יכולת להסתדר כלכלית

- 40% בקרב בני 65+ מתקשים - צהוב בהשוואה בינ"ל

17. תיבוחן אפשרות לפתח מדד קוגניטיבי בנוסף

18. עיבוד מיוחד של מכון ברוקדייל על נתוני למ"ס

19. עיבוד מיוחד של מכון ברוקדייל על נתוני סקר SHARE

20. עיבוד מיוחד של מכון ברוקדייל על נתוני סקר SHARE

21. עיבוד מיוחד של מכון ברוקדייל על נתוני סקר SHARE ונתוני למ"ס

22. עיבוד מיוחד של מכון ברוקדייל על נתוני סקר SHARE

23. עיבוד מיוחד של הלמ"ס על סקר הכנסות והוצאות משק הבית

מפת מדדים להזדקנות מיטבית בישראל

מדדים להזדקנות מיטבית

מדדים מנבאים להזדקנות מיטבית (מדדים בפיתוח)

אוריינות דיגיטלית - גורם מנבא רחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

הטמעת מפת המדדים

במהלך 2020 אימץ פורום השותפים האסטרטגיים של ג'וינט אשל את מפת המדדים להזדקנות מיטבית כתשתית קונספטואלית של התהליך האסטרטגי של ג'וינט אשל. בהובלת משרד רה"מ ובשותפות עם הלמ"ס, מכון ברוקדייל וג'וינט אשל, הותנע תהליך להמשך תיקוף והטמעה של מפת המדדים להזדקנות מיטבית וסומנו 3 אפיקי פעולה מרכזיים:

- 1. קידום הצעת מחליטים** – קידום החלטת ממשלה על ידי משרד רה"מ, במסגרת העדכון האסטרטגי של המועצה הלאומית לכלכלה, אשר תכלול המלצה לאימוץ מדדים לאומיים להזדקנות מיטבית [על בסיס מפת המדדים]. בחירת ואישור המדדים [ובשאיפה גם היעדים] תבצע בהמשך על ידי ועדה ייעודית חדשה המורכבת מנציגי גופים ממשלתיים העוסקים בתחום הזקנה.
- 2. המשך תיקוף וביסוס מפת המדדים** – המשך מיפוי, טיוב והשלמת המדדים להזדקנות מיטבית מול גורמי מחקר ממשלתיים וכן גופים אקדמאיים בתחום הזקנה. התהליך הינו בהובלה של משרד רה"מ ובשיתוף הלמ"ס, מכון ברוקדייל וג'וינט אשל. בנוסף לטיוב המדדים והגדרת מתודולוגיית איסוף, יוגדר בהמשך הליך ייעודי לבחינת ועדכון המדדים לאור התפתחויות בתחום הזקנה.
- 3. זיהוי מקורות נתונים חדשניים** – שימוש במקורות נתונים חדשניים להרחבת היריעה אודות מדדים להזדקנות מיטבית בישראל. זאת כמכפיל כוח לצד השימוש במאגרי נתונים ממשלתיים וציבוריים [המכילים לרוב מידע מנהלי או מבוסס דיווח עצמי]

הטמעת שפת האימפקט

מפת המדדים להזדקנות מיטבית מהווה נדבך מרכזי בתהליך האסטרטגי של ג'וינט אשל, אולם ערכה הנוסף והמהותי הוא הפוטנציאל שלה להוות כוכב צפון משותף לגורמים השונים הפועלים בשדה הזקנה. מפת המדדים תאפשר לזהות ולסמן תחומים בהם יש פערים משמעותיים הדורשים התערבות על מנת להתמודד עם אתגרי ההזדקנות בישראל בהצלחה. סימון הפערים מאפשר למקד קבוצות בסיכון ואת ההתנהגויות התורמות להזדקנות מיטבית שרצוי לקדם על מנת לצמצם את הפערים. עבור המדינה מפת המדדים מאפשרת להגדיר קווים מנחים [מיקוד הפערים, אוכלוסיות הסיכון וההתנהגות הרצוי] לתכנון ותקצוב של התערבויות להשגת יעדים ושיפור במדדים להזדקנות מיטבית. על כן ישנה חשיבות שהמפה תיתפס ותאומץ כשפה משותפת בקרב הפועלים בשדה הזקנה, ותוטמע על ידי המדינה כמקור נתונים מרכזי המתעדכן ומתפרסם באופן שוטף.

על מנת לקדם את המשכיות המדידה ושילוב המפה בתהליכי קבלת החלטות, ג'וינט - אשל תוביל את הטמעת המפה בשלושה מישורים|

- 1. דוח לאומי להזדקנות מיטבית בישראל** – ג'וינט אשל בשותפות עם מכון ברוקדייל והלמ"ס תקדם הוצאה של דוח לאומי ייעודי אשר יציג הנתונים של המדדים להזדקנות מיטבית וינגיש אותם למקבלי החלטות.
- 2. קידום מודעות והכשרה של מובילי שינוי** – ג'וינט אשל תקדם במות של חשיפה, שיח ולמידה עם גורמי ניהול ותכנון מדיניות בממשלה ובשלטון המקומי, עולם המחקר והאקדמיה, יזמים חברתיים וטכנולוגיים במגזר השלישי והעסקי, מעצבי תודעה וסביבה, דור העתיד.

מפת מדדים לאומית להזדקנות מיטבית

רקע ומחקר

3.

התאמת תפיסת המדידה והמחקר למפת המדדים - עד היום תפקיד המחקר, מדידה והערכה בג'וינט אשל חג סביב תיקוף וביסוס תיאוריית השינוי של תוכנית. לאור התכנון האסטרטגי הפוקוס עבר מחשיבה של פיתוח שירותים [תוכניות] לחשיבת אימפקט בפתרון אתגרים חברתיים-כלכליים. למעשה נוספו שתי קומות של מדידה ומחקר מעל רמת התוכנית|

- **ברמת האתגר** - בחינת "הזזת המחוג" ברמה הלאומית על אוכלוסיית בני 65+ בישראל באמצעות המדדים להזדקנות מיטבית. מדידה זו תבצע על ידי המדינה ותכוון את פעילות ג'וינט אשל
  - **ברמת המהלך** - בחינת ההשפעה הקולקטיבית של תוכניות ופעולות המוכוונות לסט משותף של מדדים מנבאים [בנושא ייעודי] על ההתנהגויות ותפיסות של פרופילים בסיכוי. 24 למעשה מפת המדדים תהווה בסיס ראשוני לפיתוח מפת מדדים ייעודית עבור מהלך, אשר תכלול מדדים ברזולוציה גבוהה יותר [אודות פרופילים בסיכון | בסיכוי וכן מדדי מערכת] אשר יסייעו בתהליכי תכנון ומדידת מדיניות.
  - **ברמת התוכנית** - בחינת ההשפעה של התערבויות ממוקדת בפלטפורמה [אחת או יותר] המוכוונת לקבוצת מדדים [בנושא ייעודי] על ההתנהגויות ותפיסות של פרופילים בסיכוי. בדומה למחקרי הערכה ומדידה בעבר אך בהתכתבות עם מפת המדדים של המהלך.
- תפיסת המחקר החדשה ממצבת את המחקר ומפת המדדים ככלי משמעותי תומך בתכנון אשר מבסס את הקשר בין הקומות השונות. בהתאם לכך יש צורך בגיוון והרחבת סוגי המחקרים בשלבי התכנון והפיתוח. כמו כן, לצד מאמצי המחקר, יקודמו יוזמות של מדידה שוטפת אשר יהוו תשתית להמשכיות המדידה ושילובה בניהול מהלך ו|או תוכנית גם לאחר סיום תהליך הפיתוח ומאמצי המחקר התומכים.

אתגר ההזדקנות לאור קורונה

רקע

לאור התפתחות מגפת הקורונה למשבר לאומי ובין לאומי בתחילת 2020, ביקשנו לבחון כיצד ניתן למנף את המסגרת המושגית של מפת המדדים למקד ולייעל את ההתמודדות המערכתית בחרום. לשם כך חברנו למכון מחקר ERI וביצענו סקר בקרב בני 65+ לבחון את השפעות מגבלות הקורונה על מדדים להזדקנות מיטבית. הממצאים אפשרו לבחון את הפגיעה ו | או הסתגלנות של זקנים בהיבטי חיים שונים בעקבות המגבלות. עד כה הסקר בוצע פעמיים, בסוף מאי עם סיום הסגר הראשון ובסוף אוגוסט ערב הסגר השני. הסקר בוצע טלפונית ואינטרנטית, על מדגם מייצג של בני 65 ומעלה.¹

בשאלון היו כ-40 שאלות לבחינת מדדים אשר נבחרו לפי 3 קריטריונים |

1. **חשיבות** - מדד שהושפע [בסבירות גבוהה] ממגבלות הקורונה
2. **תוקף** - מדד שניתן [ומספיק] לבחון בשאלה בדיווח עצמי
3. **נקודת השוואה** - קיימים נתונים זמינים להשוואה מלפני הקורונה

4. מעבר לבחינת ההשפעה על המדדים להזדקנות מיטבית, סומנו 3 מטרות מחקר |
5. **במי צריך להתמקד?** מיפוי קבוצות הסיכון | חוסן והמאפיינים המנבאים שלהן
6. **במה צריך להתמקד?** מיפוי ההתנהגויות שעשויות לתרום באופן האפקטיבי ביותר לבלימת מגמת ההידרדרות [דגש על הידרדרות תפקודית ורגשית]
- **איך נעשה את זה?** כיצד לתרגם את ההתנהגויות המקדמות החוסן לכדי תוכניות התערבות אפקטיביות

אתגר ההזדקנות לאור קורונה

ממצאים מרכזיים

• **במי צריך להתמקד?** מיפוי קבוצות הסיכון | חוסן והמאפיינים המנבאים שלהן

זקנים בסיכון להידרדרות בריאותית תפקודית 2

היקף	כ-300 אלף זקנים
מאפיינים	קושי כלכלי
מנבאים	השתייכות למגזר ערבי גיל +85

מצב בריאותי לקוי לפני הקורונה

שורה תחתונה יציבות הנתון מעידה על התקבעות של שבריריות כרונית

זקנים בסיכון להידרדרות נפשית רגשית 3

היקף	כ-470 אלף זקנים
מאפיינים	קדם/שבריריות
מנבאים	קושי כלכלי השתייכות למגזר ערבי גיל +74 נשים עריריות

שורה תחתונה מגמת החמרה משמעותית לצד שחיקה ברשתות תמיכה

2. זקן שדיווח כי חש הידרדרות בלפחות תסמין שבריריות אחד + במידה הפוגעת בתפקוד היומיומי
3. זקן שדיווח על תחושת בדידות ו/או דכאון ו/או על התחושה ש"במצב הנוכחי, לחיים אין משמעות"
4. נתון אשר עלה 7 נקודות האחוז [עלייה מובהקת] בין ממצאי הסקר הראשון לשני והתבטא בעלייה מובהקת בשיעורי הדיכאון
5. זקן שדיווח שהיכולות שלו לכסות הוצאות חודשיות נפגעה בעקבות הקורונה
6. זקן שזוהה עם הידרדרות בשניים או יותר ממדים [בריאותי | נפשי | כלכלי]
7. זקן שדיווח על הגברת תדירות פעילותו בלפחות שלוש פעילויות הקשורות באורח חיים פעיל, בריא ומשמעותי
8. נתון אשר ירד בכמעט 9 נקודות האחוז [ירידה מובהקת] בין ממצאי הסקר הראשון לשני

זקנים בסיכון להידרדרות כלכלית 5

היקף	כ-200 אלף זקנים
מאפיינים	קושי כלכלי
מנבאים	נפגעו תעסוקתית השתייכות למגזר הערבי

שורה תחתונה זקנים שנפגעו תעסוקתית לא חזרו לעבוד או פוטרו

זקנים שחוו הידרדרות רב ממדית 6

היקף	כ-290 אלף זקנים [כ-80,000 חוו הידרדרות ב3 הממדים]
מאפיינים	קדם שבריריות
מנבאים	קושי כלכלי

שורה תחתונה מגמת החמרה | 3 מכל 4 זקנים שחוו הידרדרות בריאותית או כלכלית חוו הידרדרות בממד נוסף

זקנים שהפגינו חוסן וסתגלנות 7

היקף	כ-200 אלף זקנים
מאפיינים	אוריינות דיגיטלית
מנבאים	עצמאות תפקודית

שורה תחתונה ניכרת שחיקה ופגיעה ביכולת הסתגלנות בכל הממדים

אתגר ההזדקנות לאור קורונה

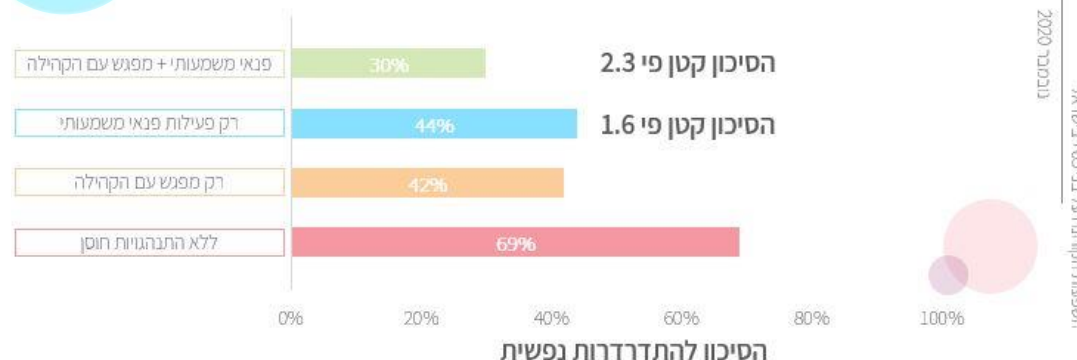
ממצאים מרכזיים

- במה צריך להתמקד? מיפוי ההתנהגויות שעשויות לתרום באופן האפקטיבי ביותר לבלימת מגמת ההידרדרות [דגש על הידרדרות תפקודית ורגשית]

התנהגויות מעודדת חוסן נפשי

- מפגש פנים אל פנים עם הקהילה
- פעילות פנאי משמעותית

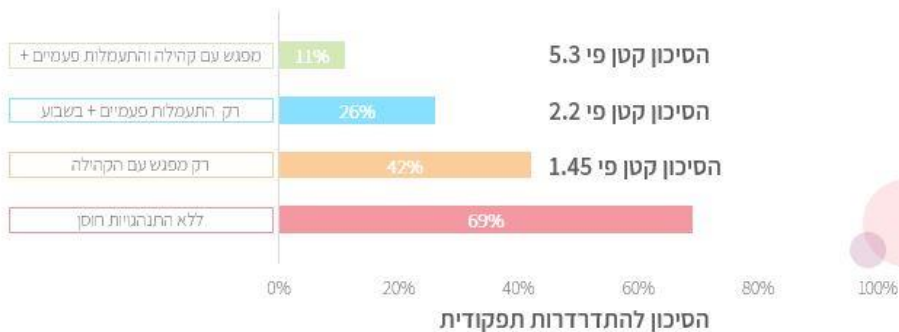
המפגש עם הקהילה או ההשתתפות בפעילות פנאי משמעותית, מפחיתים כל אחד בנפרד את הסיכון למצב נפשי במידה דומה, אך לשילוב בין שתי ההתנהגויות הערך הגדול ביותר להקטנת הסיכון להתדרדרות נפשית

התנהגויות מעודדת חוסן תפקודי

- מפגש פנים אל פנים עם הקהילה
- תדירות התעמלות שבועית [כפעמיים בשבוע]

ההתעמלות מפחיתה את הסיכון להתדרדרות תפקודית יותר מאשר המפגש עם הקהילה לבדו, אבל לשילוב בין שניהם תועלת העולה על ערכה של כל התנהגות בנפרד

PLANNER
2019
SUN
MON
WE
R
תכנית עבודה פר שנתית

אתגר ההזדקנות לאור קורונה

ממצאים מרכזיים

• **איך נעשה את זה?** כיצד לתרגם את ההתנהגויות המקדמות החוסן לכדי תוכניות התערבות אפקטיביות

שני הסקרים שבוצעו התמקדו רק בשתי שאלות המחקר הראשונות שצינו. בהתאם לכך, ולאור הממצאים על השחיקה במערכות התמיכה של הזקן, זוהו 3 כיווני פעולה להמשך|

1. פיתוח כלים לאיתור וזיהוי קבוצות בסיכון בדגש על זקנים במצוקה תלת ממדית
2. מיפוי התערבויות אפקטיביות לקידום התנהגויות מעודדות חוסן ושימור תעסוקה
3. תמיכה וחיזוק רשתות תמיכה: המשפחה המטפלת והמערכות התומכות בקהילה

EARLY PLANNER

DECEMBER 2019
1
2
SUN
MON
TUE
WED
THR
FRI
SAT
SUN

תכנית שיתוף רכישות

חלק 2
מהלכים ליצירת
אימפקט לאומי

חלק 1
אתגר ההזדקנות
2020

תאוריית השינוי ועקרונות מנחים לפעולה

מפת מדדים להזדקנות מיטבית

מפת המדדים להזדקנות מיטבית אשר גובשה בתהליך עבודה משותף עם 7 משרדי ממשלה, ועל בסיס מחקר מקיף, תהווה את המצפן המשותף שיכוון את הפעילות. המפה כוללת מדדי על ומדדים משלימים ומאפשרת למדוד את מצב ההזדקנות בישראל ביחס למדינות אחרות, לזהות את הפערים ולהציב יעדים להשגה.

שינוי בהתנהגות הפרט

התוכנית מבקשת להשפיע על שינוי בהתנהגות הפרט בכיוונים של הזדקנות מיטבית. הדבר מחייב שילוב בין האחריות של הפרט [המוטיבציה, הידע והיכולות] לבין האחריות של המדינה, ושל המערכות הבלתי פורמליות הרלבנטיות, והאינטראקציה ביניהן.

גישת מניעה

בבסיס התוכנית מונחת תפיסה של מניעה והסבת המיקוד והמשאבים לצמתים המהווים סיכון להידרדרות וסיכוי לצמצומה. התפיסה היא שהמניעה אפשרית בכל שלב בחיים. אולם האפקטיביות שלה יורדת עם הזמן והעיתוי הנכון משתנה מנושא לנושא ומאדם לאדם.

מוביל ושותפים

לכל מהלך נדרש מוביל ממשלתי מרכזי [אחד או יותר], אשר אחראי לשילוב העבודה עם גורמים נוספים רלבנטיים בממשלה וסנכרון העבודה מול אוכלוסיות היעד. סביב כל מהלך יבנה שולחן בינגזרי של שותפים המורכב מסוכני השינוי הרלבנטיים לקידום המהלך.

שינוי בפלטפורמות מרכזיות

כתפיסה, רוב המהלכים נשענים על תשתיות ברמה ארצית – פלטפורמות – הפרוסות ארצית והפוגשות היקפים גדולים של אוכלוסיית היעד ון|או המהוות אחוז ניכר מההשקעות הציבוריות בזיקנה. זאת מתוך רצון לנתב את המשאבים המושקעים כבר היום לכיוונים של מניעה ומתוך הבנה כי הקמת פלטפורמה חדשה דורשת השקעות מרובות במשך שנים. במהלך העבודה מופו 11 פלטפורמות כאלה. חלקן וותיקות ומסורתיות וחלקן בתהליך התהוות מערכת הסייעוד, קופות חולים, בתי חולים, מחלקות לשירותים חברתיים, מרכזי יום, קהילות תומכות, מרכזי תעסוקה עירוניים, מרכזי הכוון ועוד. בנוסף סומנו פלטפורמות בלתי פורמליות כגון בני משפחה מטפלים, הטלוויזיה, הרדיו והניו מדיה, להן השפעה על הזקן.

מהלכים להשגת אימפקט

התוכנית מורכבת מ-8 מהלכים אסטרטגיים. כל מהלך בנוי מאוסף של תוכניות ופעולות רחב משלימות, הפועלות במשותף להשגת השפעה מצטברת. התוכניות עוסקות בהתאמה של שירותים קיימים או פיתוח חדשים ופעולות הרחב עוסקות בהכשרת סוכני שינוי, קידום מודעות ורגולציה תומכת, יצירת תשתיות של דאטה ודיגיטל ורתימת שותפים.

מדידת התקדמות

בכלל המהלכים נדרשת השלמה של נתונים ומחקר לצורך זיהוי הפרופילים בסיכון להידרדרות ואמידת היקפם, ניתוח של הפלטפורמות הקיימות, בחירת המדדים הרלבנטיים להצלחה וקביעת יעדים עבורם. בהתאם נדרש מערך של מדידה ברמת כל תכנית וברמת המהלך.

פרופילים בסיכון

כל מהלך מוכוון לצמצום פערים במדדים המנבאים בקרב פרופילים המצויים בסיכון להידרדרות באותו מדד. חמישה מהלכים מכוונים להשגת אימפקט ישיר ברמת הפרט ושלושה נוספים מכוונים לשינוי במערכת אשר ישפיע על שינוי ברמת הפרט.

מהלכים ליצירת אימפקט לאומי

בחירת המהלכים |

- בהתאמה לקורונה – על בסיס מחקר העוקב אחר אוכלוסיות הסיכון, גורמי החוסן ודרכי הפעולה האפקטיביות
- התאמה לכיוונים האסטרטגיים של המשרדים השותפים – מבוסס על שיח מתמשך עם השותפים ותהליכי התכנון שלהם
- על בסיס למידה מהעולם ומיפוי כיווני מדיניות ופעולות חדשניות להזדקנות מיטבית
- תוך מתן דגש לזקנים הפגיעים ביותר כחלק מהשליחות של ג'וינט ישראל

מהלכים ממוקדי פרט |

1. חוסן אישי וניהול תקופת החיים החדשה
2. אוריינות דיגיטלית
3. תעסוקה איכותית
4. שייכות חברתית
5. ניהול בריאות ותפקוד

מהלכים ממוקדי מערכת |

1. מטפלים.ות בזקנים סיעודיים בקהילה ובמוסדות
2. רשות מקדמת הזדקנות מיטבית
3. דיור נגיש

חלק 2

מהלכים ליצירת אימפקט לאומי

חלק 1

אתגר ההזדקנות 2020

מהלכים ליצירת אימפקט לאומי

מוכנות כלכלית

הכנסה | נכסים | חסכון | תעסוקה מותאמת

אוריינות פיננסית
13.7/21 נק'

אורח חיים פעיל

השתתפות בתעסוקה 28%

השתתפות בפעילות חברתית 39%

רישות |
מערכות תמיכה
בני משפחה | חברים

אורח חיים בריא

BMI - מיקוד לזקנה

תזונה ים תיכונית*

16.9% עישון |
1.9 ליטר אלכוהול

פעילות גופנית -
מתונה | מאומצת

ניהול בריאות

כ- 50% בעלי אוריינות בריאות נמוכה

יישום | התמדה -
שיקום
תרופות

מדדים
מנבאים

אוריינות דיגיטלית - גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

חוסן אישי וניהול
תקופת החיים החדשה

אוריינות
דיגיטלית

תעסוקה
איכותית

שייכות חברתית

ניהול בריאות
ותפקוד

מהלכים

מיקוד פרט

דויר נגיש

רשות מקדמת הזדקנות מיטבית

מטפלות. ים בזקנים סיעודיים

מיקוד מערכת

דאטה ומחקר | טכנולוגיות | הכשרות וידע | קידום מודעות | כלכלה התנהגותית | חקיקה ורגולציה

פעולות
רוחב

מהלך חוסן אישי וניהול תקופת החיים החדשה

בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך העלאת המודעות והנעה להתנהגות מושכלת של הפרט בהיבטים אישיים, כלכליים, בריאותיים וחברתיים בעידן של 100 שנות חיים.

רציונל עם הגידול בתוחלת החיים נולדה ההבנה כי נדרשת היערכות לשנות החיים הארוכות בכדי להבטיח הזדקנות מיטבית. המהלך מתמקד בקידום המודעות, והכלים בקרב הפרט להזדקנות מיטבית וביצירת התנאים והתמריצים במערכת על מנת לייצר זכאות אישית לכל אזרח מגיל 60 להיערכות להזדקנות.

<p>התנהלות פיננסית</p> <p>הכנסה נכסים חיסכון תעסוקה מותאמת אוריינות פיננסית</p>	<p>אורח חיים פעיל</p> <p>תעסוקה פעילות חברתית רישות: מע' תמיכה</p>	<p>אורח חיים בריא</p> <p>תזונה עישון אלכוהול פעילות גופנית</p>	<p>ניהול בריאות</p> <p>אוריינות בריאות התמדה</p>	<p>מדדי המהלך</p>
--	---	---	---	--------------------------

אוריינות דיגיטלית – גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

כל אזרח בהגיעו לגיל 60
מעמד ביניים ומטה | מגזר ערבי | מגזר חרדי | עולים

<p>לקבל הכרה כתשתית לאומית הכוללת הכשרות וסדנאות, כלים להכוון אישי [פיזי ווירטואלי], מענה מותאם לפרופילים ומערכת לניהול מידע, בקרה ומדידה</p>	<p>מרכזי אפ +60 ומרחב וירטואלי</p>	<p>שינוי בפלטפורמות מרכזיות</p>
<p>להטמיע תפיסות ולהתאים שירותים ומענים בקהילה לעבודה עם מבוגרים, ויצירת תו תקן לשירותים מכווני חוסן אישי</p>	<p>שירותים בקהילה ובעסקים</p>	
<p>לעודד פעילות להזדקנות מיטבית מכוונת לזקנה עצמאית</p>	<p>רשות מקומית</p>	

<p>חקיקה ורגולציה</p> <p>הגדרת זכאות להיערכות להזדקנות מיטבית, תמריצים למעסיקים ולפרט</p>	<p>טכנולוגיות</p> <p>הקמת מרחב וירטואלי</p>	<p>קידום מודעות</p> <p>שינוי גילנות עצמית ומודעות להזדקנות מיטבית שימוש בכלים של כלכלה התנהגותית לשינוי התנהגות</p>	<p>הכשרות וידע</p> <p>סוכני שינוי ברשויות מקומיות, עיתונות ותקשורת אקדמיה</p>	<p>דאטה ומחקר</p> <p>התנהגויות כלכליות לקראת הפרישה וההשפעה על המשק ועל הפרט מודלים לרגולציה תומכת הזדקנות מיטבית</p>	<p>פעולות רחב</p>
--	--	--	--	--	--------------------------

תיאור מפורט למהלך חוסן אישי וניהול תקופת החיים החדשה

רקע ותיאור הבעיה

בעידן שבו תוחלת החיים בעולם ובישראל עולה, אנו נוכחים ביצירה של תקופת חיים חדשה בחייו של האדם, החל בגילאי 60 ואילך, המכונה 'תקופת החיים החדשה'. במהלך תקופה זו, מתרחש לרוב גם תהליך הפרישה של האדם מעבודה. שנות החיים שלאחר היציאה לפרישה התארכו יותר מבעבר, והנתונים מצביעים כי קיים צפי לגידול משמעותי ומואץ של מספר המבוגרים בתקופה זו.

הפרישה מעבודה אמנם אירוע חד פעמי, אך מהווה אירוע משמעותי בחיי האדם. השלכותיו מתמשכות וארוכות טווח, והוא מדורג במקום העשירי מתוך 43 אירועי החיים המלחיצים ביותר. עם הפרישה מעבודה, לרוב עובר האדם מחיים פעילים עם זהות מקצועית, סדר יום מלא והכנסה קבועה לשלב חדש וממושך - ללא שגרות מוגדרות, ירידה משמעותית בהכנסות, וללא תפקיד או מטרה ברורים. אתגרים אלה ללא הכנה או מענה, מציבים את האדם בסיכון מוגבר להידרדרות בבריאות הפיזית והרגשית, פגיעה בתחושת המשמעות והערך, עליה במצבי בדידות ומצוקה כלכלית. בכל שנה כ- 70,000 אזרחים בישראל מגיעים לגיל הפרישה המנדטורי. כ-2/3 מהפורשים לא מקבלים כלים והכנה לפרישה במקום עבודתם והם נאלצים להתמודד עם הפרישה והאתגרים הנוספים שיש ב'תקופת החיים החדשה', בכוחותיהם ובסיוע בני המשפחה, ככל שקיימים וזמינים.

מחקרים מראים כי כדי להזדקן בצורה מיטבית, על האדם להמשיך ולהיות בעל תחושת משמעות וערך, עם תחושת שייכות לחברה, לשמור ולנהל את משאביו הבריאותיים, החברתיים, הכלכליים והרגשיים ולהסתגל לעולם המשתנה. בנוסף, על החברה הסובבת - המשפחה, הקהילה, עולם התעסוקה והמדינה - להכיר בצרכים אלו ולייצר את ההתאמות הדרושות.

האימפקט הרצוי

חיזוק החוסן האישי של האדם ופיתוח יכולות הניהול שלו את 'תקופת החיים החדשה' בחייו, ולקראת תהליכי ההזדקנות בהמשך בצורה מושכלת ביחס להתנהלותו האישית, הכלכלית, הבריאותית והחברתית. השינוי הרצוי ברמת הפרט יתבטא במודעות לצורך להיערך לפרישה ולנהל את תהליכי ההזדקנות, מוטיבציה ללמוד מיומנויות חדשות שסייעו לאדם להשפיע על הזדקנותו המיטבית, חיזוק או פיתוח מיומנויות המגבירות חוסן אישי כגון אוריינות בריאותית, אוריינות פיננסית, אוריינות דיגיטלית וחיזוק או הרחבה של המיומנויות החברתיות וקהילתיות של האדם.

תיאור מפורט למהלך

מהלך חוסן אישי וניהול תקופת החיים החדשה

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון

המהלך מתייחס לכל אזרח בהגיעו לגיל 60, בדגש על קבוצות עם המאפיינים הבאים: מבוגרים ממעמד סוציו-אקונומי בינוני ומטה, החברה הערבית, פריפריה חברתית וגאוגרפית ושימת דגש על הנגשה תרבותית ושפתית לקבוצות עולים ממדינות שונות.

המענה

המהלך מכוון לעודד את האדם לבחירות מושכלות ולאימוץ התנהגויות מותאמות בעידן של 'תקופת החיים החדשה'. במסגרת המהלך נתמקד ביצירת מתן זכאות אישית ותמרוץ מטעם המדינה, לכל אזרח בהגיעו לגיל 60. הזכאות תאפשר לאדם לקבל ידע, כלים ומיומנויות רלוונטיות לחיזוק החוסן האישי, ולהערכות ל'תקופת החיים החדשה' על מנת לנהל באופן שייטיב את הזדקנותו. ייחודו של המהלך הוא בלקיחת אחריות של המגזר הציבורי [ממשלה ורשויות מקומיות] לכוון ולהכין את האזרחים לקראת 'תקופת החיים החדשה' באמצעות יצירת תמריצים לעשות זאת, לצד האחריות של הפרט לפעול בהתאם, לתכנן ולנהל תקופת חיים זו.

פלטפורמות מרכזיות

רשת מרכזי אפ +60 - הקמה והרחבה של המרכזים כפלטפורמה להכוונה להזדקנות מיטבית למבוגרים בגילאי 60 ומעלה, והשגת ההכרה בהם כתשתית לאומית. בניית הכלים [הדרכות ליווי וסדנאות] לעידוד להזדקנות מיטבית המרכזים יקבלו הכרה כתשתית לאומית. **מרחב וירטואלי ללמידה והכוונה** - במרחב זה יתקיימו תהליכי למידה, הכשרה, רכישת מיומנויות, תהליכי פיתוח אישיים נוספים, ויוכר גם הוא כתשתית לאומית [יצירת מענה כולל במקומות גאוגרפים ללא מרכזי אפ +60]. **שירותים מגוונים בקהילה ובעסקים** - הטמעה והתאמה של תפיסות ומודל העבודה עם מבוגרים בתקופת החיים החדשה בקרב שירותים ומענים מסוגים שונים הקיימים בקהילה כולל במגזר הפרטי, ויצירת תו תקן מותאם לשירותים אלה.

פעולות רוחב

מחקר ודאטה - יצירת תשתית של ידע ונתונים לבחינת ההתנהגויות הכלכליות של הפרט לקראת הפרישה והשפעתן על המשק ועל הפרט; למידה של מודלים בעולם לרגולציה תומכת הזדקנות מיטבית; איתור כלים להנעת הפרט לפעולה. **הכשרות וידע** - הכשרות וקידום המודעות של סוכני שינוי, בעלי השפעה על דעת קהל, אנשי מקצוע בממשלה וברשויות המקומיות, ארגונים עסקיים, בתקשורת, באקדמיה ועוד; פיתוח של פעולות התערבות לשינוי תפיסות ועמדות אודות גילנות וגילנות עצמית, וקידום מודעות לחשיבות ההערכות להזדקנות מיטבית. **חקיקה ורגולציה** - הגדרת זכאות מטעם המדינה לכל אזרח מגיל 60 להיערכות להזדקנות מיטבית; יצירת תמריצים ותו תקן להתאמה למגוון השירותים הקיימים בקהילה ובמגזרים אחרים; יצירת תמריצים לפרט למימוש הזכאות והנעה לפעולה לרכישת כלים ומיומנויות שסייעו בידו להשפיע על הזדקנותו.

מהלך אוריינות דיגיטלית

בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך

רציונל

הקניית עצמאות בשימושי דיגיטל בתחומי החיים המשמעותיים של האזרח ומעגלי התמיכה המיידיים.

כחלק מהזדקנות מיטבית נדרשת עלייה בהיקף ואופי שימושי דיגיטל התומכים בתחומי חיים משמעותיים, לצד גישה למכשיר קצה מתאים, חיבור לרשת וסביבות מתאימות, ושינוי עמדות בקרב הפרט והאקוסיסטם לגבי שימושי דיגיטל בזקנה. המהלך מתמקד באיתור והכשרת נעדרי א.ד., הכשרת גופים בעלי ממשק משמעותי של זקנים וטכנולוגיה, וקידום חקיקה בתחום הנגישות לדיגיטציה.

מדדי

המהלך

ניהול בריאות

אוריינות בריאות
התמדה

אורח חיים בריא

תזונה
BMI
עישון | אלכוהול
פעילות גופנית

אורח חיים פעיל

תעסוקה
פעילות חברתית
רישות: מע' תמיכה

התנהלות פיננסית

הכנסה | נכסים | חיסכון |
תעסוקה מותאמת
אוריינות פיננסית

אוריינות דיגיטלית - גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

קהלי יעד

פרופילים

העדר א.ד או נמוכה

העדר גישה למכשיר קצה | רשת

עצמאיים | עצמאיים בסיכון להידרדרות

ירידה תפקודית ראשונית

שינוי

בפלטפורמות

מרכזיות

נותני שירותים

גופי הדרכה

מפתחים UI | UX

הכשרת מתווכים דיגיטליים

הכשרות לקהל היעד ומעגל

התאמת סביבות דיגיטליות

הכשרת מתווכים בגופי מפתח כגון קופות חולים, בנקים, מוניציפלי, עסקים, ותוכניות ייעודיות לקהלי היעד [בתחומי חיים מרכזיים כגון מיצוי זכויות] לקידום עצמאות דיגיטלית בצריכת השירותים

ליווי והכוונה בפיתוח קורסים, סדנאות, הרצאות, הכשרות TTT

שינוי עמדות, השכלה והטמעת תו תקן להנגשת הסביבות הדיגיטליות

פעולות

רוחב

דאטה ומחקר

- מדדים חסרים: הגדרה של היקף השינוי המצופה
- נתונים חסרים: שימושים וציוד עדכניים ורלוונטיים
- ROI - חיסכון למערכות השונות

הכשרות וידע

- סוכני השינוי - נותני שירותים מרכזיים, גופי הדרכה, מפתחים
- פערי ידע - מאפייני זקנה, כיצד להקנות עצמאות דיגיטלית, כיצד להתאים ולהנגיש את השירותים

קידום מודעות

- קהל היעד ומעגל תמיכה מייד
- נותני שירותים ומוניציפלי
- שימור מול ממשלה
- מפתחי סביבות

טכנולוגיות

- ציוד קצה מותאם מסובסד
- פריסת רשת מלאה ומסובסדת
- סביבות מותאמות

חקיקה ורגולציה

- מימון ציוד ורישות
- תן תקן להנגשה
- מדד א.ד לאומי לזקנה
- תמיכה בטכנולוגיות תומכות

תיאור מפורט למהלך מהלך אוריינות דיגיטלית

רקע ותיאור הבעיה

אוריינות דיגיטלית מוגדרת כ"מכלול הכישורים והידע הרלוונטי אשר נדרשים להתנהלות בסביבה דיגיטלית בהקשר חברתי, אזרחי ותעסוקתי"¹. השליטה בסביבה הדיגיטלית משפיעה על כל תחומי החיים: התנהלות פיננסית נבונה; קידום אורח חיים בריא; פנאי איכותי וחיוזק הרשת החברתית; תעסוקה ויזמות, למידה לאורך החיים; והשתתפות אזרחית פעילה. על כן, העדר אוריינות דיגיטלית תורם ליצירת אי שוויון והעמקת פערים חברתיים.

מחקרים מצאו כי לשימוש במחשב ובאינטרנט בקרב בני 65+ יש השפעה חיובית על היבטים פסיכו-חברתיים רבים. ביניהם: תחושת הרווחה הסובייקטיבית, תחושת קישוריות חברתית ותמיכה, הפחתת בידוד חברתי ורגשי, חיזוק הדימוי העצמי, הגברת תחושת המסוגלות והביטחון העצמי, שיפור העצמאות ואימוץ עמדות חיוביות בכל הנוגע להזדקנות באופן כללי. אימוץ טכנולוגיות חדשות תורם לקבלת החלטות יעילה ומאט הידרדרות בתפקוד מנטלי וקוגניטיבי. באמצעות שימוש באינטרנט ניתן להפחית חרדה הנובעת מבעיות בריאותיות, על ידי העמקת הידע והגברת המודעות למצב הרפואי. יתרה מזאת, בקרב זקנים שהפגינו מיומנויות דיגיטליות ניתן לראות הפחתה של עלויות הטיפול הרפואי².

הדבר חיוני אף יותר לאור משבר הקורונה. סקר שנערך במהלך חודש מאי השנה על-ידי ג'וינט אשל ומכון ERI, מצא כי אוריינות דיגיטלית בקרב אזרחים ותיקים הינה אחד ממנבאי החוסן – משמע היכולת להתמודד עם מצבי דחק ומשבר - המשמעותיים ביותר בתקופת הבידוד הביתי. בנוסף, יש להכיר בכך כי נגיף הקורונה ומדיניות הבידוד החברתי שנגזר בעקבותיו מייצר מצב חדש, בו דיגיטל כברירת מחדל הפך להיות האופציה היחידה לאזרחים לצריכת שירותים וקיום תקשורת עם העולם, ומי שאינו אורייני דיגיטלי מודר מחיי היומיום של הציבוריות הישראלית ואיכות חייו נפגעת קשות.

האימפקט הרצוי

הקניית עצמאות בשימושי דיגיטל בתחומי החיים המשמעותיים של האזרח הותיק ובמעגלי התמיכה המיידיים.
 השינוי יבוא לכדי ביטוי בעלייה בהיקף ואופי שימושי הדיגיטל, לצד גישה למכשיר קצה מתאים, חיבור לרשת וסביבות מתאימות, ושינוי עמדות בקרב הפרט והאקוסיסטם באשר לשימושי דיגיטל בזקנה.
 המדדים לשינוי הנדרש ביכולות דיגיטליות יתבצע במסגרת המהלכים השונים, לאור המאפיינים השונים של קהלי היעד.

¹ Nimrod, G. (2010). Seniors' online communities: A quantitative content analysis. *The Gerontologist*, 50(3), 382-392.

² Hong, Y. A., & Cho, J. (2017). Has the digital health divide widened? Trends of health-related internet use among older adults from 2003 to 2011. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 72(5), 856-863.

תיאור מפורט למהלך

מהלך אוריינות דיגיטלית

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון

אזרחים ותיקים עצמאיים | בעלי סיכון להידרדרות | במצב של ירידה תפקודית ראשונית | חסרי אוריינות דיגיטלית בכלל | בעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה, או חסרי גישה למכשירי קצה או לשימוש ברשת.

המענה

המהלך מתמקד באיתור והכשרת נעדרי אוריינות דיגיטלית, הכשרת גופים בעלי ממשק משמעותי של זקנים וטכנולוגיה, וקידום חקיקה בתחום הנגישות לדיגיטציה. נותן מענה לארבעה חסמים עיקריים |

1. העדר נגישות למכשירי קצה או לחיבור לרשת האינטרנט [380 אלף אזרחים ותיקים בישראל]
2. העדר מיומנויות שימוש בטכנולוגיה ואוריינות דיגיטלית [כ-500,000 אזרחים ותיקים בישראל]
3. חסם כלכלי באשר לרכישת טכנולוגיה, חיבור לאינטרנט וקורסי הכשרה
4. העדר מוטיבציה בשל חסמים תרבותיים ותפיסתיים או חוסר הבנה והכרה בערך

פלטפורמות מרכזיות

נותני שירותים - הכשרת מתווכים דיגיטלים בגופי מפתח כגון קופות חולים, בנקים, מוניציפלי, עסקים, ותוכניות ייעודיות לקהלי היעד, בתחומי חיים מרכזיים (כגון מיצוי זכויות) לקידום עצמאות דיגיטלית בצריכת השירותים **גופי הדרכה** - הכשרות לקהל היעד ולמעגל הקרוב בליווי והכוונה בפיתוח קורסים, סדנאות, הרצאות, הכשרות TTT **מפתחי UX | UI** - התאמת סביבות דיגיטליות באמצעות שינוי עמדות, השכלה והטמעת תו תקן להנגשת הסביבות הדיגיטליות

פעולות רחב

דאטה ומחקר - פיתוח פלטפורמות לאיסוף וניתוח דאטה; גיבוש מדדים משותפים ושפה משותפת, פיתוח ויישום שיטות למדידה והערכת הצלחה. כולל |

- פיתוח של מדדים חסרים שישמשו להגדרה של היקף השינוי המצופה
- השלמת נתונים חסרים אודות שימושים וציוד עדכניים ורלוונטיים
- בחינת ROI - וחיסכון אפשרי למערכות השונות

הכשרות יודע

- פיתוח גוף ידע מתמחה לכלל האוכלוסיות על-ידי צוות רוחבי עם מומחיות בקהלי היעד השונים
- סוכני השינוי - נותני שירותים מרכזיים, גופי הדרכה, מפתחים
- פערי ידע - פיתוח ידע אודות אוריינות דיגיטלית ומאפייני הזקנה, כיצד להקנות עצמאות דיגיטלית, כיצד להתאים ולהנגיש את השירותים

טכנולוגיות - השגה והנגשה של ציוד קצה מותאם מסובסד, פריסת רשת מלאה ומסובסדת, הקמת סביבות מותאמות **חקיקה ורגולציה** - קידום מימון לציוד ורישות, קידום תן תקן להנגשה, פיתוח מדד לאומי לאוריינות דיגיטלית לזקנה

מהלך תעסוקה איכותית בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך
רציונל

שיפור בשיעורי התעסוקה של מבוגרים בשוק העבודה החל מגיל 45 תוך התאמות שוק העבודה ל-100 שנות חיים. המהלך מתמקד בהעלאת המודעות וביצירת התנאים והתמריצים הן ברמת הפרט, הן ברמת המעסיקים והן ברמת המדיניות - על מנת לחולל הזדמנויות לשילוב מחדש של מבוגרים ולשימור עובדים מבוגרים במקומות העבודה ולקדם את תעסוקת המבוגרים בישראל

מדדי
המהלך

התנהלות פיננסית	אורח חיים פעיל	אורח חיים בריא	ניהול בריאות
<ul style="list-style-type: none"> הכנסה נכסים חיסכון תעסוקה מותאמת אוריינות פיננסית 	<ul style="list-style-type: none"> תעסוקה פעילות חברתית רישות: מע' תמיכה 	<ul style="list-style-type: none"> תזונה BMI עישון אלכוהול פעילות גופנית 	<ul style="list-style-type: none"> אוריינות בריאות התמדה

אוריינות דיגיטלית - גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

מיקוד בחברה ערבית

מבוגרים בסיכון להיפלט משוק העבודה

בני 45-75 | המעוניינים לחזור לשוק העבודה

קהלי יעד
פרופילים

עדכון המרכז הפיזי | הוספת כלים לאוריינות פיננסית ודיגיטלית. כישורים לעולם עבודה משתנה. מודעות להזדקנות מיטבית וגילנות עצמית. חידוד המענה מכון פרופילים. ומעבר המרכז גם לוירטואלי. כולל פתרונות טכנולוגים מתקדמים.

מרכזי תעסוקה
פיזי | וירטואלי

הטמעת LLL כישורי עובדים, כלים לשימור עובדים מבוגרים, לניהול רב דורי וכו'. מודעות להזדקנות מיטבית וגילנות. צורות העסקה שונות. כולל פתרונות טכנולוגים.

מעסיקים

שינוי
בפלטפורמות
מרכזיות

הטמעת LLL ומיומנויות לעולם עבודה חדש עבור מבוגרים.

מוסדות | רשויות
הכשרה

חקיקה ורגולציה

התאמת חוק פרישה לתוחלת חיים, ביטול הדיסריגארד, תמרוץ לפרט ולמעסיקים להמשך עבודה וליזמות

טכנולוגיות

פתרונות טכנולוגיים לקידום תעסוקת מבוגרים - תהליכי מיון, קורות חיים חלופיים, עבודה מרחוק והעסקה גמישה

קידום מודעות

גילנות בקרב פרט ומעסיקים שימוש בכלכלה התנהגותית לשינוי עמדות והנעה לפעולה

הכשרות וידע

קידום מודעות והקניית כלים בקרב מעסיקים קובעי מדיניות והזקנים עצמם על החשיבות והדרך להמשכיות בתעסוקת מבוגרים

דאטה ומחקר

עלות תועלת, מחקר בשיתוף מכון אהרון

פעולות
רוחב

תיאור מפורט למהלך מהלך תעסוקה איכותית

רקע ותיאור הבעיה

בחינת השינויים בתוחלת החיים יחד עם השינויים המתפתחים בעולם העבודה, מציפה פערים משמעותיים: בעוד שלמבוגרים בתקופה הנוכחית יש בריאות טובה ויכולות פיזיות וקוגניטיביות גבוהות משהכרנו עד היום, גיל הפרישה המנדטורי והתפיסות ביחס לעובדים מבוגרים לא השתנו, אלא החמירו, ואף הוכללו ביחס לעובדים כבר בעשור החמישי לחייהם. נוצרה מציאות בה האדם נדרש להיות מסוגל לכלכל את עצמו בממוצע למשך כשני עשורים גם לאחר גיל הפרישה הרגולטורי, אולם המציאות התעסוקתית הנוכחית מדירה את העובד המבוגר ולא מאפשרת לו להבטיח חוסן כלכלי הנדרש להמשך חייו והזדקנותו בעתיד. זאת ועוד, מחקרים מצביעים כי עבודה אינה רק מקור להכנסה, אלא עוגן לחוסן אישי, לתפיסת זהות עצמית ולתפקוד פיזי ונפשי גבוה. מעבר לסיכון הכלכלי האישי, אנו צופים גם סיכון כלכלי לאומי. מבוגרים שאינם בטוחים כלכלית, עלולים להתדרדר גם מבחינה תפקודית פיזית, קוגניטיבית ורגשית, הם יאלצו להסתמך על שירותי הרווחה, ועל שירותי הבריאות, כאשר כבר היום קיים עומס כלכלי משמעותי על ההוצאה הציבורית.

להלן תיאור הנתונים |

- שיעורי התעסוקה מתחילים לרדת מגיל 45 ומגיל 55 הנתונים בצניחה גדולה. 69% מועסקים מבני 55-64, לעומת 85% בקרב בני ה-35-44, ורק 22% מועסקים מגיל 65 ומעלה¹.

- בתקופת הקורונה אנו עדים לעובדה שחלקם של העובדים המבוגרים שתעסוקתם נפגעה [באותם ענפים שחוו פגיעה משמעותית] גדול מחלקם הכללי בתעסוקה באוכלוסייה, וכי הסיכוי שלהם לחזור לעבודה נמוך יותר מזה של עובדים צעירים².
- יחס התחלופה - אובדן ההכנסה הממוצע לאחר הפרישה הוא 15% לגברים ו-30% לנשים³.
- 55% מהמבוגרים מעל גיל הפרישה ללא הכנסה מפנסיה.
- בשנת 2020, כ-20% מהמבוגרים הישראלים מעל גיל 65 חיים בעוני - אחוז שעלול לגדול בשנים הקרובות.

אנו נדרשים למודל חדש, המבוסס על מערך תפיסות עדכני - תעסוקה רב-גילית, תעסוקה חדשה, ופיתוח וניהול קריירה בעידן של 100 שנות חיים. הטמעת המודל בקרב החברה, המדינה ובמיוחד בשוק התעסוקה, וכך יהווה מענה לצרכי האזרחים ולשמש מענה ומנוע צמיחה חברתי וכלכלי.

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון

המהלך מכוון לבני 45-75 המעוניינים לחזור ולהשתלב בעולם העבודה, מבוגרים הנמצאים בסיכון להיפלט מעולם התעסוקה, בעלי מקצועות שוחקים, מיקוד בנשים ובחברה הערבית

1. שנתון סטטיסטי, למ"ס 2018
2. משרד העבודה והרווחה, 2020
3. דו"ח משרד האוצר (2016)

תיאור מפור למהלך

מהלך תעסוקה איכותית

האימפקט הרצוי

המהלך 'תעסוקה איכותית למבוגרים' מתמקד בהעלאת המודעות וביצירת התנאים והתמריצים הן ברמת הפרט, הן ברמת המעסיקים וברמת המדיניות - על מנת לחולל הזדמנויות לשילוב מחדש של מבוגרים ולשימור עובדים מבוגרים במקומות עבודתם. השפעת המהלך תתבטא בהיבטים האלה:

הגדלת שיעורי התעסוקה של עובדים מבוגרים

חיזוק החוסן הכלכלי לפרט באמצעות שנות עבודה וחיסכון מרובות יותר מעל גיל הפרישה ללא הכנסה מפנסיה.

חיזוק החוסן האישי - שיפור וחיזוק הרווחה של מבוגרים בממדי החיים השונים [בריאותי, חברתי, אישי]⁴ השינויים הרצויים ברמת הפרט כוללים

- אימוץ פעילויות לשמירה על למידה לכל החיים כמיומנות הנדרשת להמשך ההשתלבות בעולם התעסוקה
- השתלבות והמשכיות בעולם העבודה בתעסוקה איכותית התואמת את כישוריו, ניסיונו וצרכיו של האדם כשכיר או כעצמאי
- שיפור מצבו הכלכלי
- חיזוק המסוגלות התעסוקתית - מתן כלים להתמודדות עם עולם תעסוקה משתנה
- חיזוק החוסן האישי והפחתת הגילנות העצמית
- חיזוק | פיתוח אוריינות פיננסית | מיומנויות אוריינות דיגיטלית

פלטפורמות מרכזיות

מעסיקים וארגונים מקדמי תעסוקת מבוגרים - עידוד וקידום העסקה רב גילית, העלאת המודעות ליתרונות עובדים מבוגרים, שילוב גישת LLL [Life Long Learning למידה לאורך החיים], אימוץ כלים לשמירה על עובדים מבוגרים וניהול רב-דורי, צורות עבודה שונות, קידום מודעות להזדקנות מוצלחת וגילנות עצמית, כולל גם בקרב מוסדות להכשרה מקצועית להטמעת LLL ומיומנויות לעולם עבודה חדש עבור מבוגרים.

תשתית דיגיטלית - תבנה תשתית דיגיטלית אשר בה יעמדו לרשות הפונים סדנאות, תהליכי למידה מקוונת, הכשרות, הסבות מקצועיות וליווי פרטני מרחוק. המענה יינתן לפי פרופילים שונים שיאובחנו בכניסה לתהליך. יופעלו כלים טכנולוגיים בתעסוקה, אם באמצעות פיתוח או זיהוי שחקנים קיימים בשוק, מותאמים למחפשי עבודה מבוגרים [אפליקציה לאימון תעסוקתי, אימון באמצעות VR וכד']. התשתית הדיגיטלית תתקיים בשילוב ובמקביל למרכזים הפיזיים, כך שיספקו מענה ארצי [לרבות לפריפריה החברתית והגיאוגרפית].

פעולות רחב

מחקר ודאטה - בניית מחקר שמטרתו לבדוק את ההשלכות של אי תעסוקת מבוגרים בהיבטים רחבים של בריאות, חוסן כלכלי, וחוסן נפשי הן על הפרט והן על המשק והחברה. לאור תוצאות המחקר יגובשו מסקנות והמלצות למדיניות לפי פרמטרים ופרופילים שונים באוכלוסייה, לקידום תהליכי הזדקנות מיטבית.

הכשרות וידע - פיתוח של פתרונות טכנולוגיים לקידום תעסוקת מבוגרים ולפריצת דרך בתחום הגילנות הכוללים תהליכי מיון, קורות חיים חלופיים, עבודה מרחוק והעסקה גמישה.

קידום מודעות - פיתוח של פתרונות טכנולוגיים לקידום תעסוקת מבוגרים ולפריצת דרך בתחום הגילנות הכוללים תהליכי מיון, קורות חיים חלופיים, עבודה מרחוק והעסקה גמישה.

חקיקה ורגולציה - התאמת חוק פרישה לתוחלת חיים, ביטול | צמצום קיזוז קצבת אזרח ותיק [Disregard] תמרוץ לפרט ולמעסיקים להמשך עבודה וליזמות ויצירת אפשרויות להעסקה גמישה.

מהלך שייכות חברתית בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך
רציונל

הגברת ההשתתפות החברתית ותחושת השייכות של זקנים המצויים במצבי סיכון להידרדרות המתגוררים בקהילה המהלך מתמקד באיתור אקטיבי של זקנים החיים בקהילה והמצויים בסיכון להידרדרות בגין ניתוק חברתי | קושי כלכלי | שבריריות ובניית מעטפת תומכת סביבם הכוללת שירותים לבית, סיוע קהילתי מקומי ותכלול ומעקב אחר מצבם על ידי המחלקה לשירותים חברתיים

מדדי
המהלך

ניהול בריאות

אוריינות בריאות

התמדה

אורח חיים בריא

תזונה

BMI

עישון | אלכוהול

פעילות גופנית

אורח חיים פעיל

תעסוקה

פעילות חברתית

רישות: מע' תמיכה

התנהלות פיננסית

הכנסה | נכסים | חיסכון

תעסוקה מותאמת

אוריינות פיננסית

אוריינות דיגיטלית – גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

קהלי יעד
פרופילים

זקנים בסיכון להידרדרות בגין ניתוק חברתי, קושי כלכלי או שבריריות תפקודית

עירייה ו | או דלי תמיכה | מרותקי | ספוני בית | מנותקים דיגיטלית | זקנים המטפלים בבני משפחה

שינוי

פלטפורמות
מרכזיות

מח' לשירותים חברתיים
[עירוני מתכלל]

בני משפחה | שכנים
[קהילתי]

ק. תומכת | תאום טיפול
[פרטני לבית]

הפיכת הפלטפורמה למתכללת ברמה העירונית –
איתור אוכלוסיות בסיכון; חיבורן לשירותים בקהילה תוך קידום התפיסה של קהילתיות בזיקנה

חיזוק פלטפורמות מבוססות בני משפחה | שכנות [ועדי בתים], ערות למתרחש ומסוגלות להוות כתובת לסיוע מקומי או חיבור לרשות

הפיכת הפלטפורמות לשירות ביתי המתמחה במרותקי בית | ספוני בית, והמוכוון לשימור תפקוד עצמאי, פעילות חברתית וחיבור לקהילה

פעולות
רוחב

דאטה ומחקר

מיפוי קהילה תומכת
מחקר כלכלי בני משפחה
פיתוח כלי למדידה שוטפת
של מצבי סיכון

הכשרות וידע

אוריינות דיגיטלית לזקנים
הכשרות לסוכני שינוי בקרב
אנשי מקצוע ובקהילה

קידום מודעות

קמפיין לרתימת ערנות
ומודעות של שכנים לטובת
האוכלוסייה המבוגרת

טכנולוגיות

טכנולוגיות לאיתור מצבי
סיכון מדרדרים
פלטפורמה דיגיטלית לחיבור
חברתי ולשימור תפקוד

חקיקה ורגולציה

הטמעת השינויים במסגרת
הנהלים והתע"ס במשרד

תיאור מפורט למהלך מהלך שייכות חברתית

רקע ותיאור הבעיה

העלייה בתוחלת החיים משפיעה על מאפיינים שונים של ההזדקנות. ביניהם עולה שהמוגבלות הפיזית המאפיינת את תקופת הזקנה, נדחית לגילאים מאוחרים מבעבר¹, ועל כן, רוב הזקנים יכולים ואף בוחרים לחיות בבית ובקהילה עד גיל מאוחר כשהם עצמאיים בתפקודם². עם העלייה בשיעור של הזקנים החיים בקהילה, האתגר העומד בפנינו כחברה וכאנשי מקצוע, הוא להבטיח כי לצד התארכות החיים נאפשר לשמור גם על איכותם, וזאת בסביבת החיים הטבעית של האדם. כולל תחושת עצמאות, השתתפות בפעילות, שייכות חברתית ומשמעות³. מחקרים מראים שתחושת שייכות חזקה מנבאת רמה גבוהה יותר של משמעות בחיים עבור האדם. בנוסף, נמצא כי מערכות יחסים המקדמות שייכות ותחושת משמעות בחיים, קשורות לניבוי טוב יותר של מצבי בריאות ורווחה⁴. אולם לעומת זאת, תופעת הבדידות בזקנה הינה תופעה נרחבת. בדידות מוגדרת כפער, הנתפס באופן סובייקטיבי, בין הקשרים החברתיים הרצויים לאדם לבין אלו שבפועל עומדים לרשותו. תחושת בדידות תתעורר כאשר האדם יתפוס פער זה כלא רצוי,

חוויה זו עשויה להוביל להרגשת סבל ולפגיעה באיכות החיים שלו.

נמצא כי 34% מבני ה-65 + דיווחו על תחושת בדידות מידי פעם או לעיתים קרובות וכי תחושת הבדידות עולה עם העלייה בגיל [השנתון הסטטיסטי לבני 65+, 2017]. כך נמצא ש 29% מבני ה-65-74 מרגישים בדידות מדי פעם או לעיתים קרובות, וזו עולה ל 42% מבני ה-75+ [ברוקדייל, 2018].

לתחושת הבדידות השלכות על מצבו הבריאותי והנפשי של הזקן. ידוע שבקרוב זקנים, תפיסה של חוסר משמעות בחיים הנובעת בדרך כלל מתחושת בדידות וחוסר שייכות, מובילה עד כדי רצון לאובדנות.

מכאן שלחיזוק תחושת שייכות החברתית חשיבות רבה במתן משמעות לחיים, ואלו תורמות לתחושת רווחה ומנבאות בריאות טובה.

האימפקט הרצוי

הגברת ההשתתפות החברתית ותחושת השייכות של זקנים המתגוררים בקהילה, ומצויים בקושי כלכלי, ניתוק חברתי ושברירות תפקודית. המהלך מכוון לצמצום הפערים במדדים המתייחסים לאורח חיים פעיל במדדי הזדקנות מיטבית כוללים – הגברת המעורבות בפעילות החברתית, חיזוק הרשתות ומערכות התמיכה, ורכישת מיומנויות דיגיטליות.

1. Freedman VA, Martin LG, Schoeni RF. Recent Trends in Disability and Functioning among Older Adults in the United States: A Systematic Review. Journal of the American Medical Association. 2002;288(24):3137-46.
2. N. Farber, D. Shinkle, (2011), Aging in Place, A State Survey of Livability Policies and Practices, AARP Public Policy Institute
3. D.S.Zanini, E.M.Peixoto, T. De Cassia Nakano, (2018), The Social Support Scale (mos-sss) Standardizing with Item References, Trends in Psychology / Temas em Psicologia – Março 2018, Vol. 26, n° 1, 401-412
4. N.M. Lambert, T. F. Stillman et al; (2013), To belong is to Matter: Sense of Belonging Enhances Meaning in Life' Personality and social psychology bulletin, 39 (11)' 1418-1427

תיאור מפורט למהלך

מהלך שייכות חברתית

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון

זקנים בקושי כלכלי, שבריריים ודלים ברשתות תמיכה תוך מיקוד בעריריים, מרותקי בית וספוני בית, מנותקים דיגיטלית ומטפלים בבני משפחה.

המענה

בניית מעטפת תומכת סביב הזקנים החיים בקהילה, הכוללת הנגשת שירותים לבית, סיוע קהילתי מקומי, רישות חברתי ודיגיטלי ותכלול הפעולות ברמה הרשותית. הפעולות כוללות |

חיזוק רישות חברתי - חיזוק מערכות התמיכה של הפרט, והקשרים בקהילה עם חברים ובני משפחה.

הגברת מעורבות והשתתפות חברתית - הגברת השתתפות הפרט בפעילות חברתית הן כמשתתף והן כמתנדב במסגרות שונות בקהילה.

אוריינות דיגיטלית - הקניית מיומנויות של אוריינות דיגיטלית לפרט באמצעות הפלטפורמות השונות בקהילה.

פעילות לשימור תפקוד קוגניטיבי - באמצעות פעילויות בפלטפורמות השונות בקהילה כדוגמת קהילה תומכת והמחלקות לשירותים החברתיים ברשות.

הגברת פעילות גופנית - עידוד קיום פעילות גופנית לטובת דחיקת תלות ושימור תפקוד

פלטפורמות מרכזיות

מחלקות לשירותים חברתיים - פלטפורמה מתכללת ברמת הרשות, האחראית לאיתור פרופילים בסיכון להידרדרות; חיבור בינם לבין שירותים שונים בקהילה; קידום התפיסה של קהילתיות בזקנה ותמיכה בבני משפחה מטפלים.

רשת משפחה ושכנים - פלטפורמות מבוססות משפחה ושכנות, ערות למתרחש ולמצבים משתנים של האזרחים ומסוגלות להוות כתובת לסיוע מקומי או חיבור לרשות המקומית.

קהילות תומכות ותיאום טיפול - פלטפורמות שיותאמו לשירותי ביתי המתמחות במרותקי בית וספוני בית, ומכוונות לדחיקת תלות, פעילות חברתית וחיבור לקהילה.

פעולות רחב

דאטה ומחקר

- מיפוי הפלטפורמות הרלבנטיות למהלך - ניתוח מאפייני הפרופילים השונים והפערים להזדקנות מיטבית

- מחקר כלכלי בנושא 'בני משפחה מטפלים' לבחינת ההשפעות הכלכליות של הטיפול הבלתי פורמאלי בזקנים בישראל ברמה האישית, המשפחתית והחברתית

- פיתוח כלי למדידה שוטפת של מצבי סיכון לזיהוי אוכלוסיות בסיכון להידרדרות חברתית ותפקודית

הכשרות וידע

- הכשרות ארציות לצוותים בפלטפורמות השונות בנושאים של מניעה וקידום שייכות ותפקוד
- הכשרות לסוכני שינוי בקרב אנשי מקצוע בכלל ובקהילה בפרט

קידום מודעות

- הגברת המודעות בציבור לשירותים ולאפשרויות התמיכה שניתן לקבל בנושאים שונים כגון: קהילות תומכות, זכויות בני משפחה מטפלים וטיפול פליאטיבי.

- הובלת קמפיין לרתימת ערנות ומודעות הציבור בכלל ושל שכנים בפרט לטובת האוכלוסייה המבוגרת

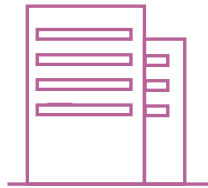
חקיקה ורגולציה - התאמת כלים לעידוד | הסרת חסמים כלכליים, חברתיים וביורוקרטיים לצריכת שירותים דוחקי תלות

מהלך שייכות חברתית המחשה

**מחלקות
לשירותים חברתיים**
[עירוני מתכלל]

**בני משפחה
ושכנים**
[קהילתי]

**קהילה תומכת |
תאום טיפול**
[שירות פרטני לבית]

עירייים | דלי תמיכה   מרותקי | ספונו בית   מנותקים דיגיטלית   זקנים המטפלים בבני משפחה

מהלך ניהול בריאות ותפקוד בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך
רציונל

שיפור ניהול הבריאות של אוכלוסיות בסיכון באמצעות אוריינות בריאות דיגיטלית והתמדה בישום אורח חיים בריא המהלך מתמקד בזקנים המתגוררים בקהילה והנמצאים בסיכון לירידה תפקודית פיזית | קוגניטיבית כתוצאה ממחלה כרונית, אירוע בריאותי חריף, או עקב אשפוז ממושך. במהלך יתבצע איתור של הפרופילים בסיכון, הקניית כלים בניהול בריאות והכוונה לתוכניות לשימור תפקוד ואורח חיים בריא

מדדי
המהלך

התנהלות פיננסית	אורח חיים פעיל	אורח חיים בריא	ניהול בריאות
הכנסה נכסים חיסכון תעסוקה מותאמת אוריינות פיננסית	תעסוקה פעילות חברתית רישות: מע' תמיכה	תזונה BMI עישון אלכוהול פעילות גופנית	אוריינות בריאות התמדה

אוריינות דיגיטלית – גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

קהלי יעד	פרופילים
אחת או יותר מחלה כרונית	ליקוי ראייה שמיעה
ירידה עליה חדה במשקל	בעיות שיווי משקל
ליקוי זיכרון וקוגניציה	ירידה בצפיפות העצם
לאחר אירוע אקוטי	לאחר אשפוז מעל 4 ימים

שינוי בפלטפורמות מרכזיות	קופות חולים	בתי חולים	שירותי שיקום	רשויות מקומיות
איתור פרופילים בסיכון על ידי הקופה וחיבור הפניה למענים בקהילה בתחומי שיקום ושימור תפקוד	איתור פרופילים בסיכון בעת אשפוז ובניית מנגנונים מובנים המאפשרים רצף טיפולי עם הקהילה	הטמעת פרקטיקות וסטנדרט של גריאטריה שיקומית בקהילה במסגרת שירותי שיקום קיימים וחדשים [משגב] כשרות ציבורי מוכר	מיפוי שירותים הרלבנטיים לקידום אורח חיים בריא, שיקום ושימור תפקוד, ועידוד הנגשתם לאוכלוסיית הזקנים	

פעולות רוחב	דאטה ומחקר	הכשרות וידע	קידום מודעות	טכנולוגיות	חקיקה ורגולציה
מיפוי צרכי והיקפי שיקום BP מניעת שבריריות מחקרי עלות-תועלת ROI פיתוח מודל אג"ח	הכשרת אוכלוסיית היעד בניהול בריאות דיגיטלית הכשרת סוכני שינוי במערכות כולל רשות מקומית	קידום מודעות והנעה לפעולה של קהלי היעד לאורח חיים בריא וניהול בריאות תוך שימוש בכלים של כלכלה התנהגותית	הטמעת פלטפורמות דיגיטליות להנגשה, ניטור וניהול בריאות מרחוק לרבות טכנולוגיות לשימוש עצמי	הכוונת מענקי תמיכה ותמריצים אחרים ורגולציה תומכת בשיקום ושימור תפקוד	

תיאור מפורט למהלך מהלך ניהול בריאות ותפקוד

רקע ותיאור הבעיה

עם העליה בתוחלת החיים ובשיעור הקשישים באוכלוסייה, מסתמנות מגמות של גידול בשנות חיים בבריאות לא טובה ובפגיעה באיכות החיים. מציאות זו מעמידה בפני החברה אתגר עצום - להבטיח כי השנים המתווספות לחיים יהיו שנים בבריאות טובה ובתפקוד עצמאי. מכאן עולה הצורך לפתח ולהנגיש פתרונות מקדמי בריאות וטיפול בני קיימא, שיסייעו להתמודד ביעילות עם מגמת העלייה במחלות כרוניות, ירידה קוגניטיבית ומצבי תלות על השלכותיהם השונות. 'ניהול בריאות' הנו מושג-על הכולל ניהול עצמי, אוריינות בריאותית ואוריינות בריאותית דיגיטלית, שלהם השפעה פוטנציאלית חיובית מוכחת על מדדי הבריאות להזדקנות מיטבית. 'ניהול עצמי' נחשב מרכיב מרכזי בניהול הבריאות האישית, אורח חיים ומחלות כרוניות. התוכנית [Chronic Disease Self-Management Program] של אוניברסיטת סטנפורד נחשבת לספינת הדגל ומוכחת מחקרית כיעילה [Smith, et al, 2015]. 'אוריינות בריאותית מקוונת' היא תחום חדש ואיתור פרקטיקות אפקטיביות בנושא מחייב למידה מעמיקה בספרות המקצועית ומסומן כנושא לפיתוח.

האימפקט הרצוי

צמצום פערים בהקשר של ניהול בריאות ותפקוד ואורח חיים בריא בקרב אוכלוסיות זקנים החיים בקהילה. מפת המדדים המנבאים להזדקנות מיטבית, מציגה את הפערים הקיימים בישראל בהקשרים של ניהול בריאות ותפקוד ואורח חיים בריא. ניתן לראות כי בממוצע בישראל, המדדים "האדומים" והכתומים" (בהם קיים פער ביננו למדינות המפותחות) הם: אוריינות בריאות, התמדה ופעילות גופנית. יש להניח כי גם במדדים "הירוקים" ישנם פערים בקרב אוכלוסיות ספציפיות. מדדים אלו ונוספים, לאחר תיקופם וניתוחם, יהוו את מדדי ההצלחה למהלך ולתוכניות המרכיבות אותו.

תיאור מפורט למהלך

מהלך ניהול בריאות ותפקוד

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון

זקנים המתגוררים בקהילה ונמצאים בסיכון לירידה תפקודית פיזית ו/או קוגניטיבית כתוצאה ממהלך ההזדקנות הטבעית, או כתוצאה ממחלה כרונית, אירוע בריאותי חריף או אשפוז ממושך. דיוק הפרופילים דורש המשך איסוף וניתוח נתונים.

המענה

קידום פעולות מניעה, קידום בריאות, שיקום ושימור תפקוד. פעולות אלו כוללות פיתוח מודעות ואוריינות לאורח חיים בריא לצד הכוונה לשירותים בקהילה המשמרים תפקוד והתנהגות בריאותית; קידום מתן תמריצים לניהול בריאות עצמי והרחבת מתן מענה הוליסטי לגריאטריה שיקומית בקהילה. מענים אלו יוטמעו בפלטפורמות הבאות:

Smith, M. L., Ory, M. G., Ahn, S., Kulinski, K. P., Jiang, L., Horel, S., & Lorig, K. (2015). National Dissemination of Chronic Disease Self-Management Education Programs: An Incremental Examination of Delivery Characteristics. *Frontiers in Public Health*, 2. doi: 10.3389/fpubh.2014.00227

פלטפורמות מרכזיות

שירותי בריאות בקהילה [קופות החולים]

- איתור מוקדם של פרופילים בסיכון עם חיבורם לשירותים קהילתיים קיימים המכוונים למניעה וקידום בריאות
- הגדלת שיעורי התמיכה בשרותי גריאטריה שיקומית בקהילה, במיוחד במצבי Deconditioning, שאחוז התמיכה בהם נמוך יחסית ביחס לשיעורם של הזקוקים לשיקום בגין מצב זה

בתי חולים

- איתור מאושפזים עם ירידה קוגניטיבית ותפקודית ומתן התערבות מותאמת במהלך האשפוז
- בניית רצף שחרור מאשפוז-קהילה לשימור הישגי האשפוז ומניעת אשפוזים חוזרים [לפיתוח]

מרכזים לגריאטריה שיקומית בקהילה

- הטמעת הגישה הביו-פסיכו-חברתית למתן שירותי שיקום רב מקצועי, בשילוב עם אורח חיים בריא ושימור תפקוד
- הרחבת המענים של שירותי הגריאטריה השיקומית הציבורית בקהילה, והמשך פיתוח מענה כוללני על פי מודל זה

רשויות מקומיות

- הטמעת 'אקטיבנט' ככלי לאיתור אוכלוסיות בסיכון להידרדרות פיזית וקוגניטיבית וחיבורם לשירותים מקדמי בריאות ברשות ולתכנון מענה רשותי-קהילתי שיקטין תחלואה

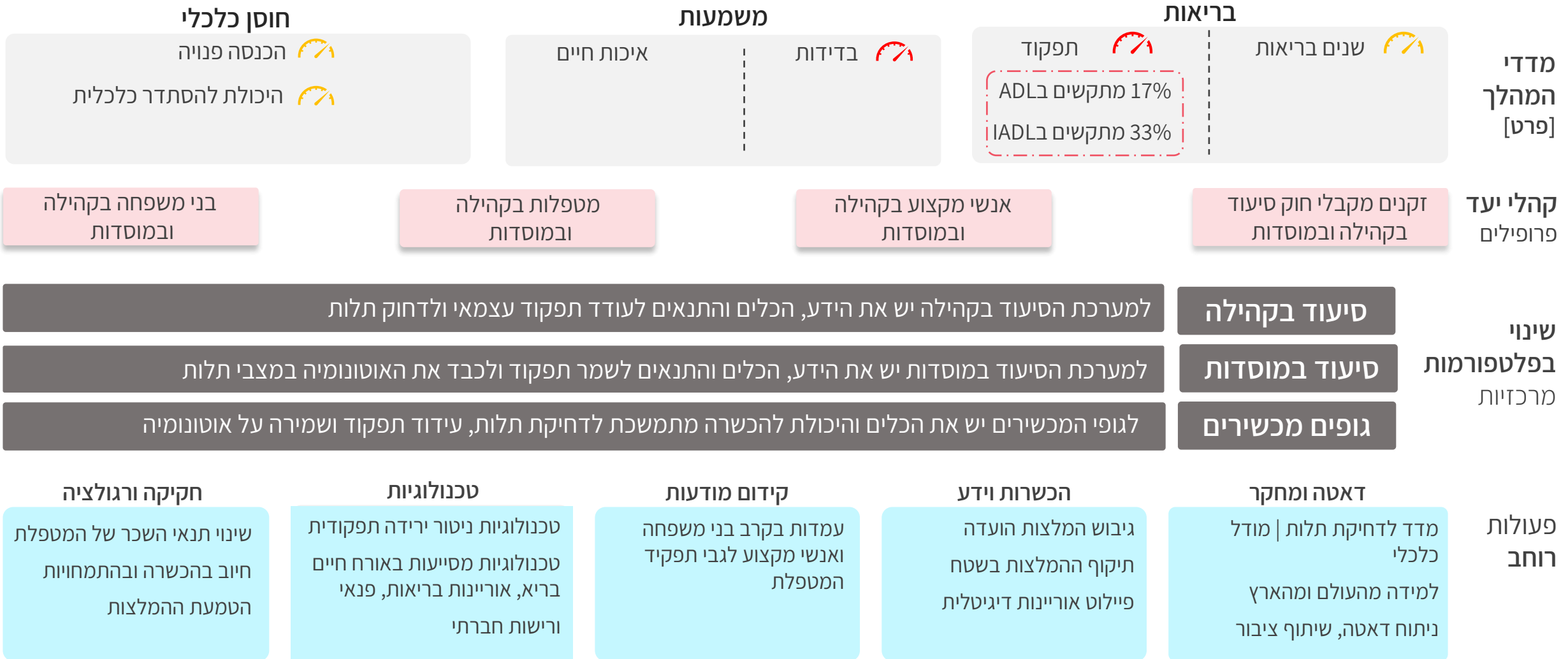
פעולות רחב

- **דאטה ומחקר** – תשתית נתונים על פרופילים בסיכון, צרכי שיקום, best practices לאוריינות בריאותית ומחקרי ROI **קידום מודעות וידע** – הנעה לפעולה של זקנים לאורח חיים בריא באמצעות אוריינות בריאות מקוונת וכלכלה התנהגותית; הכשרות מנחים לתפיסות ומיומנויות של ניהול עצמי; הכשרת מטמיעי מערכת 'אקטיבנט' בארגונים וברשויות
- **טכנולוגיות** – הטמעת פלטפורמות דיגיטליות להנגשה, ניטור וניהול בריאות מרחוק לרבות טכנולוגיות לשימוש עצמי
- **רגולציה** – מענקי תמיכה ותמריצים נוספים התומכים בשיקום, קידום בריאות ושימור תפקוד

מהלך מטפלות. ים בזקנים סיעודיים

בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך רציונל להאט את קצב ההידרדרות של מקבלי גמלת סיעוד, המתגוררים בקהילה ובמוסדות, על ידי התמקצעות המטפלות. ים והכוונת הענף לשימור תפקוד המהלך מתמקד בגיבוש הכשרה ומסלולי התמחות למטפלות. ים וביצירת התנאים והתמריצים בענף להטמעת התפישות והפרקטיקות בשטח

תיאור מפורט למהלך מהלך מטפלות. ים בזקנים סיעודיים

רקע ותיאור הבעיה

במדינת ישראל עובדים היום קרוב ל-100 אלף מטפלים ישראלים, הנותנים מענה לכ-230 אלף זקנים במרכזים הרפואיים, במוסדות הסיעודיים, בקהילות המוגנות לסוגיהן ובבתי הקשישים החיים בקהילה.

¹ על פי ה-OECD עולה כי לאור ההיקפים של הזדקנות האוכלוסייה, צפוי כי ללא התערבות לשיפור פריון העבודה בענף, יהיה צורך להגדיל את מספר המטפלים בכ-90% עד שנת 2040 על מנת לשמור על היחס הקיים בין מספר הקשישים הסיעודיים למספר המטפלים בהם.²

בנוסף לגידול הרב הצפוי בביקוש, קיים גם קושי משמעותי בגיוס עובדים חדשים ובשימור מטפלים קיימים. כך למשל, בחלק ממדינות ה-OECD רק כ-20% מן המטפלים מתמידים בעבודתם מעל לשנתיים. שיעור התחלופה הגבוה של המטפלים מיוחס לכמה גורמים וביניהם תגמול נמוך, חוסר אפיקי קידום וקשיים פיזיים ונפשיים גדולים שעבודה זו מזמנת.³

לאור זאת צופה ארגון ה-OECD מחסור במטפלים וממליץ למדינות על שורת צעדי מדיניות להגדלת היצע המטפלים.⁴

אתגר הגיוס בישראל דורג כגבוה ביחס למדינות אחרות שנסקרו [מקום 6 מבין 33 מדינות וגבוה ביחס לממוצע ה-OECD]. קיימות עדויות לירידה בנכונותם של עובדים לעבוד בתחום הגריאטריה וביכולתם לתת את איכות הטיפול הדרוש. מה שמביא ל"גרעון טיפולי" - The care deficit המתאר את הקושי ההולך וגובר במדינות מפותחות לספק טיפול זמין ואיכותי שיענה על הצרכים.⁵

לצד זאת, מציין הארגון, כי במידה וייעשו צעדים לשיפור פריון העבודה בענף, בין היתר באמצעות הגדלת המיומנויות של המטפלים, שילוב טכנולוגיות והוספת סמכויות, ניתן יהיה להקטין באופן משמעותי את הגידול הנדרש בעובדים בענף. המטפלים הסיעודיים, מהווים מרכיב גדול וחיוני במערכת הבריאות ומייצרים פוטנציאל צמיחה משמעותי למקצוע הולך וגדל שיכול לספק תעסוקה בהיקף רחב. בחודש מאי 2020 התקבלה החלטת ממשלה בנושא: מפת דרכים לענף המטפלים הישראליים בקשישים הסיעודיים. ג'וינט-אשל וג'וינט-תבת בשותפות עם משרד ראש הממשלה ומשרד הבריאות נערכים ליישום ההחלטה ולהגשת מסמך למנכ"ל משרד הבריאות במרץ 2021.

האימפקט הרצוי

המהלך מכוון להאט את קצב ההידרדרות של מקבלי גמלת סיעוד, המתגוררים בקהילה ובמוסדות, באמצעות התמקצעות ייעודית של המטפלות והכוונת הענף לשימור תפקוד, תוך העלאת הפריון בענף. מדדים יעדי הצלחה ברמת הפרט והמערכת דורשים פיתוח.

1. מתוך החלטת ממשלה 43 שעברה ב-31.5.2020
2. OECD - Who cares? Attracting and retaining care workers for the elderly. P15
3. OECD- Who cares? Attracting and retaining care workers for the elderly. P15-19
4. OECD- Who cares? Attracting and retaining care workers for the elderly. P39
5. מכון אדווה הגרעון הטיפולי בישראל

מהלך מטפלות. ים בזקנים סיעודיים מטרות

המטופלים

דחיקת תלות

ומניעת הידרדרות של הזקנים
במערכת

שיפור איכות הטיפול

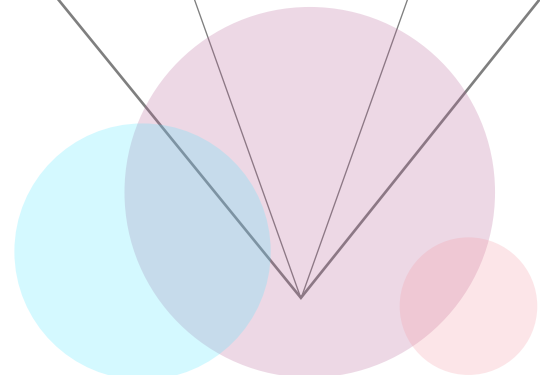
שמירה על חוסן בני המשפחה
המטופלים

המטפלים

העלאת הפריון בענף הסיעוד
הרחבת אפשרויות הטיפול
בשעת עבודה

מקסום ההזדמנויות להעלאת
כושר ההשתכרות ומתן אופק
תעסוקתי לעובדים

שילוב אוכלוסיות מרוחקות
משוק העבודה

תיאור מפורט לכל מהלך

מהלך מטפלות. ים בזקנים סיעודיים

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון

- המטפלות. ים במסגרת חוק סיעוד
- אנשי מקצוע ומנהלים בענף: האמונים על הבקרה בביטוח הלאומי, הגורמים המדריכים ומפקחים בחברות הסיעוד ובמוסדות, הנהלות החברות ועוד.
- זקנים מקבלי חוק סיעוד בקהילה ובמוסדות
- בני משפחה בקהילה ובמוסדות

המענה

במסגרת המהלך יוגדר מחדש תפקיד המטפלת. יפותחו מסלולי קריירה מותאמים על מנת ליצור אופק תעסוקתי ומקצועי למטפלים, תוך שיפור מיומנות והכשרת המטפלים הסיעודיים. הטיפול יותאם לתכליות של מניעת הידרדרות, שיקום והזדקנות בריאה, וזאת בהתאם להמלצות ארגון ה-OECD. כמו כן, תעשה התאמה לרגולציה ותבנה תכנית ליישום רב שנתי הכוללת מדדים ויעדי התקדמות.

פלטפורמות מרכזיות

ספקי הסיעוד בקהילה [חברות ועמותות]
מוסדות סיעודיים [בתי אבות ומרכזים גריאטריים]
גופים מכשירים

פעולות רוחב

מחקר ודאטה – בניית תשתית של ידע, נתונים ומדדים שיסייעו בגיבוש תפיסת התפקיד העתידית של המטפלים הסיעודיים: ההתמתחויות הנדרשות, מסלולי ההכשרה והקידום, טכנולוגיות תומכות, מערכת תמריצים ומחקר כלכלי להבנת עלות מול תועלת

הכשרות וידע – הכנת תשתית למערך הכשרות לאומי למטפלים הסיעודיים והכרה בתפקיד המטפלים הסיעודיים כפרופסיה; קידום מודעות של בני משפחה ושל הקהל הרחב לאפשרויות הטיפול החדשות שיש למטפלת להציע ולאופן צריכת השירות על ידם

טכנולוגיות – ימופו טכנולוגיות מסייעות בטיפול, בדגש על מיומנויות וכישורים דרושים בקרב המטפלים הסיעודיים לשם כך, כגון: טכנולוגיות לניטור רפואי וטכנולוגיות מסייעות לעבודת המטפלת לצורך שילובם במערכת הטיפול בקהילה ובמוסדות

חקיקה ורגולציה – מסלולי הקידום וההתפתחות המקצועית וההכשרה הנלווית יהפכו לרגולציה מחייבת. תיבנה תכנית ליישום הרגולציה, לבקרה ולתמיכה ביישום תוך בחינת ההשפעה של השינוי על עבודת המטפלות. ים.

מהלך רשות מקדמת הזדקנות מיטבית

בפיתוח עם השותפים

מטרת המהלך

הגברת ההשתתפות והמוביליות של אזרחים ותיקים במרחב הפיזי, החברתי והכלכלי של הרשות, כחלק מהזדקנות מיטבית.

רציונל

יציאה מהבית היא אחד המנבאים לאיכות חיים. במהלך השנים המרחב בו מתנייד האדם הולך ומצטמצם – יורד הצורך לצאת לעבודה, עולה הקושי הפיזי להתנייד ועמם פוחתת המוטיבציה לכך. המהלך יעסוק בזיהוי הכלים והאמצעים בהם הרשות יכולה להסיר חסמים ולייצר תמריצים ליציאה מהבית. נשאף לפתח מדד ומודל יישומי לקידום הנושא ולהטמיעם ברמה הארצית והמקומית.

 מדדי
 המהלך
 [פרט]
 בפיתוח

ניהול בריאות

 אוריינות בריאות
 התמדה

אורח חיים בריא

 תזונה
 BMI
 עישון | אלכוהול
 פעילות גופנית

אורח חיים פעיל

 תעסוקה
 פעילות חברתית
 רישות: מע' תמיכה
 מוביליות במרחב הציבורי

התנהלות פיננסית

 הכנסה | נכסים | חיסכון
 תעסוקה מותאמת
 אוריינות פיננסית

 אוריינות דיגיטלית – גורם מנבא רוחבי אשר משפיע על כל קבוצות המדדים

אזרחים ותיקים החיים במרחב גיאוגרפי נתון

קהלי יעד
פרופילים

רשות מקומית

הפיכת הרשות המקומית לפלטפורמה המקדמת, מתקצבת ונמדדת על הזדקנות מיטבית והפועלת להסרת חסמים וליצירת תמריצים להגברת ההשתתפות של אזרחים ותיקים במרחב הפיסי, החברתי והכלכלי בעיר, ומתוך הבנת הערך החברתי והכלכלי הגלום בכך

 שינוי
 בפלטפורמות
 מרכזיות
פעולות
רוחב

דאטה ומחקר

 מדד לנושא מוביליות
 במרחב העירוני
 מחקר להצגת תועלת
 כלכלית לרשויות | למשק

הכשרות וידע

 הכשרות של צוותים עירוניים
 להזדקנות מיטבית

קידום מודעות

 שינוי עמדות בקרב ראשי
 רשויות וגורמי תכנון עירוני
 לתפיסה של "מנטל לנכס"

טכנולוגיות

 פתרונות טכנולוגיים לרישות
 קהילתי ברמת המערכת |
 הרשות וברמת הפרט

חקיקה ורגולציה

 תמרוץ לרשויות המקדמות
 זקנה מיטבית בהתאם למדד
 הארצי שיפותח

תיאור מפורט למהלך

מהלך רשות מקדמת הזדקנות מיטבית

רקע ותיאור הבעיה

נתונים מצביעים על מגמה לפיה רוב הזקנים יכולים לחיות בקהילה עד גיל מאוחר כשהם עצמאיים בתפקודם שכן, המוגבלות הפיזית המאפיינת את תקופת הזיקנה, נדחית לגילאים מאוחרים מבעבר¹. בנוסף, ישנם סקרים המראים כי רוב מוחלט של הזקנים [90%] רוצים להזדקן בביתם בקהילה² שכן הבית מספק להם שליטה על חייהם ושומר על זהותם ורווחתם³. ממצאים אלו תומכים בגישת ה"הזדקנות במקום" המתאפשרת כאשר הן הסביבה הביתית והן הציבורית מצליחות לספק מענה לצרכים המשתנים של הזקנים.

עם זאת קיים קושי ביישום תפיסה זו, הנובע משילוב בין מאפייני אוכלוסיית הזקנים והמאפיינים הסביבתיים: לעת זיקנה ישנה ירידה הדרגתית ביכולת להתנייד ממקום למקום, מרחב המגורים הפרטי והציבורי [הבית, הרחוב, השכונה] הולך ומצטמצם אך הופך למשמעותי ולמרכזי ביותר⁴. מרחב זה אמור לספק את מירב השירותים להם זקוקים הזקנים [כגון מסחר, תרבות ופנאי, בריאות ועוד] על מנת לאפשר 'הזדקנות במקום', אולם במציאות כיום הוא אינו ידידותי ולא מאפשר לזקנים לשמור על שגרת חיים פעילה ועצמאית.

כאמור, לא די בכך שאדם יזדקן בביתו, ויש לדאוג שתקופת ההזדקנות בבית תהיה מיטבית [ומיטיבה], כזו הממצה את יכולותיו ומשמרת ככל הניתן את שגרת החיים המוכרת. מכאן עולה הצורך בהתאמת המרחב הרשותי לכזה המכיל את צרכיהם הייחודיים של הזקנים תוך הסרת חסמים והנגשה פיזיים, כלכליים וחברתיים לניידות והשתתפות במרחב.

מטרת המהלך

המהלך עוסק ביצירת שינוי בקרב רשויות מקומיות ביחס לאזרחים הוותיקים והבנת התועלת החברתית והכלכלית הגלומה בשילובם הפעיל במרחב הפיזי, החברתי והכלכלי של הרשות. המהלך יתמקד בפיתוח מודל אופרטיבי לרשות מקדמת הזדקנות מיטבית ובקידום השינוי ברמה הארצית

1. Freedman VA, Martin LG, Schoeni RF. Recent Trends in Disability and Functioning among Older Adults in the United States: A Systematic Review. Journal of the American Medical Association. 2002;288(24):3137-46.
2. N. Farber, D. Shinkle, (2011), Aging in Place, A State Survey of Livability Policies and Practices, AARP Public Policy Institute
3. א. יקוביץ (2014), "הזדקנות במקום" - מתיאוריה למדיניות ולפרקטיקה, גרונטולוגיה וגריאטריה ע"מ 99-113.
4. ר. בן נון, (2020), כלי תכנון לקידום סביבות מגורים לעת זקנה, הנחיות תכנון להכלת צרכי הזיקנה במרחבים הציבוריים, דו"ר ופרוגרמה לשטחי ציבור, נייר עבודה, משרד הבינוי והשיכון.

תיאור מפורט למהלך

מהלך רשות מקדמת הזדקנות מיטבית

האימפקט הרצוי

הגברת ההשתתפות והמוביליות של אזרחים ותיקים במרחב הרשותי והקהילתי, באמצעות הסרת חסמים פיזיים, כלכלית וחברתיים.

אוכלוסיות יעד ופרופילים בסיכון
אזרחים ותיקים החיים במרחב גיאוגרפי נתון

פלטפורמות מרכזיות

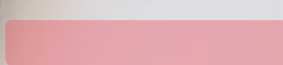
הרשות המקומית תהיה לפלטפורמה מרכזית להתערבות במהלך זה. המהלך מבקש למדל את האופן שבו הרשות המקומית יכולה לקדם הזדקנות מיטבית באמצעות כלי התכנון, התקצוב והניהול שיש בידה ומתוך הבנת הערך החברתי והכלכלי הגלום בכך.

פעולות רחב

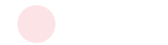
מחקר ודאטה – פיתוח מדד שיאפשר למדוד רמת מוביליות במרחב הרשותי ברמת הפרט; מחקר להצגת תועלת כלכלית לרשויות | למשק בקידום מוביליות והזדקנות מיטבית; למידה מניסיון

הכשרות וידע – הכשרות של צוותים עירוניים לביסוס תפיסות, רכישת מיומנויות וקידום תכנון ופעולות מקדמות הזדקנות מיטבית; שינוי עמדות בקרב ראשי רשויות וגורמי תכנון עירוניים בתפיסה את ציבור הזקנים - "מנטל לנכס"

טכנולוגיות – פיתוח וחידוש פתרונות טכנולוגיים המקלים על ההשתתפות במרחב העירוני
חקיקה ורגולציה – הטמעת המדד כמדד ארצי ומתן תמרוץ לרשויות המשתפרות במדד

חלק 2
מהלכים ליצירת
אימפקט לאומי

חלק 1
אתגר ההזדקנות
2020

תוצרי ידע בתהליך

[יועלו לסביבה ייעודית באתר]

1. מצגת מפת המדדים | הצגת התהליך של בניית מפת המדדים
2. מצגת מפת מדדים מורחבת | כלל המדדים [בטיוב]
3. מצגת מדדי בריאות ומשמעות | התהליך עם מכון ברוקדייל, הלמ"ס ומשרד ה"מ
4. מצגת מדד חוסן כלכלי | [בטיוב]
5. מצגת מיפוי פלטפורמות ואקסל, מכון ברוקדייל [בטיוב]
6. מצגת למידה מהעולם בנושא מניעה | ERI
7. מצגת למידה מהעולם בנושא מדיניות וחדשנות בזיקנה | ERI
8. מצגת סקר קרונה גל 1 | ERI
9. מצגת סקר קרונה גל 2 | ERI
10. מצגת תפיסת מחקר לאור האימפקט
11. מצגת היערכות ארגונית לאור האימפקט

תכנית עבודה זו הנושא עולמית

צוות ביצוע [לפי א'-ב']

כתיבה |

גלעד הדס
דיאנה שמעוני
עינת לרנר
ענבר בן ישר

ייעוץ ומחקר |

מיכה פריינד
מכון ברוקדייל - דר' יצחק שנוור, דר' שירלי רזניצקי
מכון ERI - גלעד טנאי, ענת פנסו, דר' שירי לנדמן
סמדר כספי

עריכה מקצועית |

דיאנה שמעוני

פיתוח המהלכים |

הנהלת אשל והצוות המקצועי

עיצוב |

יעל טולדנו

ארגון ותאום |

נעה כהן
קרן אליהו שובכר

